

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט גבוה לצדק

בג"ץ 5675/04

בג"ץ 5765/04

בג"ץ 5766/04

בפני :
כבוד הנשיא א' ברק
כבוד המשנה לנשיא א' מצא
כבוד השופט מ' חשין
כבוד השופט י' טירקל
כבוד השופט א' ריבלין
כבוד השופטת א' פרוקצ'יה
כבוד השופט א' לוי

העותרת בבג"ץ 5675/04 : התנועה למען איכות השלטון בישראל

העותר בבג"ץ 5765/04 : ח"כ יוסי שריד

העותר בבג"ץ 5766/04 : ח"כ איתן כבל

נ ג ד

המשיבים בבג"ץ 5675/04 :
1. היועץ המשפטי לממשלה, מני מזוז
2. אריאל שרון, ראש הממשלה : 5765/04

המשיבים בבג"ץ 5766/04 :
1. היועץ המשפטי לממשלה, מני מזוז
2. אריאל שרון, ראש הממשלה
3. גלעד שרון

עתירות למתן צו על-תנאי

תאריכי הישיבות :
י' בתמוז תשס"ד (29.6.04)
י"ח בתמוז תשס"ד (7.7.04)

בשם העותרת בבג"ץ 5675/04 : עו"ד א' שרגא ; עו"ד ב' כלב ; עו"ד צ' מידד-לוזון

בשם העותר בבג"ץ 5765/04 : עו"ד ד' הולץ-לכנר ; עו"ד י' שריד

בשם העותר בבג"ץ 5766/04 : עו"ד נ' א' עשהאל

בשם המשיב 1: עו"ד א' מנדל; עו"ד א' ליכט; עו"ד י' שופמן;
עו"ד ש' דולן

בשם המשיב 2: עו"ד א' קלגסבלד; עו"ד ש' קליינמן

פסק-דין

המשנה לנשיא א' מצא:

שלוש העתירות שלפנינו מופנות נגד החלטת היועץ המשפטי לממשלה (היועץ המשפטי) לסגור את תיק החקירה שנוהלה נגד ראש הממשלה אריאל שרון (שרון) ונגד בנו גלעד שרון (גלעד), בחשד ללקיחת שוחד מאיש העסקים דוד אפל (אפל), בשל היעדר ראיות מספיקות להעמדתם לדין. לאחר עיון בחומר שבכתב שהוגש לנו ובטענות הפרקליטים הגענו, ברוב דעות, לכלל מסקנה כי העתירות אינן מקימות עילה מוצדקת להתערבותנו בהחלטת היועץ המשפטי. להלן נימוקיי למסקנה האמורה.

רקע בסיסי

2. בשלהי שנת 1998 הורשתה המשטרה, על-ידי מ"מ נשיא בית-המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו, לקיים האזנת סתר לשניים מקווי הטלפון של אפל. מטרת ההאזנה הייתה להתחקות אחר קשריו של אפל עם גורמים שונים במערכות השלטון, על רקע החשד כי המדובר בקשרים בעלי אופי מושחת, המנוצלים על-ידי אפל לקידום עסקיו השונים. ההאזנה לשיחות הטלפון של אפל החלה בסוף שנת 1998 ונמשכה עד לסוף חודש פברואר 2001. מן ההאזנה לשיחותיו עלה, כי לאפל קשרים הדוקים עם שרון, אשר התבטאו, בין היתר, בתמיכתו של אפל בקידום מעמדו הפוליטי של שרון בהנהגת מפלגת הליכוד. כן הוברר כי בעוד הוא משחר לפתחו של שרון, בניסיון להסתייע בו לקידום האינטרסים העסקיים שלו, במה שנודעו בציבור כפרשת "האי היווני" וכפרשת "קרקעות לוד", העסיק אפל את גלעד (בפרויקט "האי היווני") תמורת שכר גבוה מן המקובל והבטחה לתשלום "בונוסים" בסכומים מופלגים. אך חקירתו הגלויה של אפל (שנפתחה בפברואר 2001 והסתיימה באפריל 2002) התמקדה בעניינים אחרים, ולא חתרה לברר אם קשריו עם שרון וגלעד מעוררים חשד לביצוע עבירות. בספטמבר 2003 הגישה התביעה, לבית-משפט השלום, כתב-אישום נגד אפל. בכתב-אישום זה, שהתבסס על ממצאי החקירה שקוימה בעניינו, יוחסו לאפל עבירות של מתן שוחד לעובדי ציבור שונים; אך לא נכללה בו התייחסות כלשהי לקשריו עם שרון וגלעד.

בעוד חקירת המשטרה בעניינו של אפל מתנהלת והולכת, התפרסמו בתקשורת ידיעות, כי בתקופת כהונתו כשר התשתיות הלאומיות (בין השנים 1996-1998), ומכוח תפקידו כשר הממונה על מינהל מקרקעי ישראל, פעל שרון לקידום אינטרסים של אפל בקרקעות שרכש בישובים הסמוכים לעיר לוד. בעקבות דיונים שהתקיימו, החל מאמצע שנת 2003, בלשכת היועץ המשפטי דאז (אליקים רובינשטיין) ובלשכת פרקליטת המדינה דאז (עדנה ארבל), הוחלט להטיל על המשטרה להשלים את חקירתה בדבר עצם ומידת מעורבותו של שרון בפעילות שנועדה לקדם את האינטרסים של אפל בפרויקט "האי היווני" ובפרשת קרקעות הישובים הסמוכים לעיר לוד.

3. משהשלימה המשטרה את חקירתה, נבחנו ממצאיה על-ידי צוות פרקליטים. צוות זה, שפרקליטת המדינה הציבה את עצמה בראשו, כלל את בכירי המחלקה הפלילית בפרקליטות המדינה (לרבות המשנה לפרקליטת המדינה לעניינים פליליים) ופרקליטים בכירים מפרקליטות מחוז המרכז (לרבות פרקליטת המחוז); ובדיוניו שותפו גם ראשי מערך החקירות הארצי של משטרת ישראל וכן ראשי הצוותים שטיפלו בחקירה גופה. המסקנות אליהן הגיע צוות הפרקליטים, בגמר הדיונים, סוכמו בחוות-דעת שהוכנה (בדצמבר 2003) על-ידי פרקליטות מחוז המרכז. בחוות-דעת זו נקבע, כי יש מקום להאשים את אפל במתן שוחד לשרון, בעוד שביחס לשרון (שלעת הזאת כיהן כראש הממשלה) הוחלט להמליץ לפני היועץ המשפטי לסגור את התיק מחוסר ראיות מספיקות.

ברוח המלצה זו - ועל-פי הנחיית פרקליטת המדינה, שבתקופה האמורה שימשה גם כממלאת-מקומו של היועץ המשפטי היוצא - הוגשה לבית-משפט השלום (ביום 20 בינואר 2004) הודעה על תיקון כתב-האישום התלוי ועומד נגד אפל. התיקון התבטא בהוספת אישום המייחס לאפל מתן שוחד לשרון, הן על דרך תמיכה פוליטית בו בשתי מערכות הבחירות הפנימיות שקוימו בליכוד בשנת 1999 והן על דרך העסקתו של גלעד, תמורת סכומים גבוהים; וזאת לשם השגת סיועו ותמיכתו של שרון בקידום פרויקט "האי היווני" והאינטרסים של אפל בעסקי הקרקעות באזור לוד, וכן לשם השגת משוא-פנים בדרך-כלל.

4. בתחילת פברואר 2004 נכנס לתפקידו היועץ המשפטי המכהן (מני מזוז). סמוך לאחר מכן קיים היועץ המשפטי דיונים בפרשת החשדות שהיוו נושא לחקירה נגד שרון. עם המשתתפים בדיונים נמנו פרקליטת המדינה, המשנה ליועץ המשפטי, המשנה לפרקליטת המדינה לעניינים פליליים, פרקליטת מחוז המרכז, מנהלת המחלקה הפלילית בפרקליטות המדינה, פרקליטים נוספים מפרקליטות המדינה ומפרקליטות

מחוז המרכז שעסקו בנושא והעוזר הראשי ליועץ המשפטי. בחלק מן הדיונים שותפו גם ראש אגף החקירות של משטרת ישראל, ראשי היחידות הארציות (יאחב"ל ויאח"ה) אשר הופקדו על ניהול החקירה, וכן צוותי החוקרים שעסקו בחקירה הלכה למעשה. בדיונים אלה נסקרו ונדונו השאלות הראייתיות והסוגיות המשפטיות שהפרשה מעלה.

לקראת הדיונים העבירה פרקליטת המדינה ליועץ המשפטי את חוות-הדעת שהוכנה על-ידי פרקליטות מחוז המרכז, בה נסקרו מסקנותיו של צוות הפרקליטים. עם זאת ציינה לפני היועץ המשפטי, כי מאז עריכת חוות-הדעת (בדצמבר 2003) קיימה הפרקליטות דיונים נוספים, שבהם נשקלה מחדש ההמלצה לסגור את התיק נגד שרון מחוסר ראיות מספיקות. על רקע זה ביקש היועץ המשפטי מפרקליטת המדינה להגיש לו את חוות-הדעת הסופית. ביום 28.3.2004 הגישה פרקליטת המדינה ליועץ המשפטי חוות-הדעת מפורטת, ובה המלצתה להעמיד לדין את שרון, ועימו את גלעד, באשמת לקיחת שוחד מאפל. לחוות-הדעת זו, שעל-פי הנאמר בה גובשה לאחר דיונים נוספים שקיימה בהשתתפות פרקליטים בכירים (שרובם ככולם נמנו עם צוות הפרקליטים המקורי), צורפה טיוטה של כתב-אישום שלדעת פרקליטת המדינה ניתן ויש להגישו נגד שרון וגלעד, בגין עבירה של לקיחת שוחד מאפל.

5. ביום 15.6.2004 החליט היועץ המשפטי שלא להעמיד לדין את שרון ואת גלעד, בשל היעדר ראיות מספיקות להאשמתם בלקיחת שוחד. בפתח החלטתו סקר היועץ המשפטי את המהלכים שקדמו לגיבוש עמדתו. היועץ המשפטי ציין, כי לאחר שעיין בחוות-הדעת העדכנית של פרקליטת המדינה, מינה צוות מקצועי שסייע לו בבחינת מכלול חומר הראיות. הצוות כלל את המשנה ליועץ המשפטי; את מנהל המחלקה הכלכלית בפרקליטות המדינה; את ראש תחום עיכוב הליכים בפרקליטות המדינה; את סגן מנהל המחלקה לחקירת שוטרים בפרקליטות המדינה; וכן את העוזר הראשי ליועץ המשפטי. בסיועו של צוות זה בחן היועץ המשפטי - לדבריו, באופן מדוקדק - את חומר הראיות הרב, את השאלות המשפטיות העולות ממנו וכן את חוות-הדעת השונות שניתנו בפרשה. לאחר מכן קיים מספר דיונים ממושכים, בפורום רחב שכלל הן את הצוות המקצועי שסייע לידו והן את פרקליטת המדינה (עד לבחירתה של הגב' ארבל לכהונת שופטת בית-המשפט העליון) ואת צוות הפרקליטים שסייע לידה. בדיונים משותפים אלה הוצגה לפניו, באופן מסודר, המלצת צוות הפרקליטים, וכן נדונו ולובנו, בהרחבה, הסוגיות הראייתיות והמשפטיות הצריכות לעניין. כן ציין היועץ המשפטי כי למסקנתו, שיש לסגור את התיק נגד שרון וגלעד בשל היעדר ראיות מספיקות להאשמתם, היו שותפים גם כל חברי הצוות המקצועי שסייע לידו.

6. עניינן העיקרי והמשותף של שלוש העתיירות שלפנינו הוא בבקשת העותרים כי בית-המשפט יורה ליועץ המשפטי ליתן טעם מדוע לא יחזור בו מהחלטתו האמורה, על-מנת שאם לא תהיה בפיו תשובה מניחה את הדעת לכך, יורה לו בית-המשפט להגיש כתב-אישום נגד שרון, בעבירה של לקיחת שוחד, בניגוד לסעיף 290 לחוק העונשין, תשל"ז-1977. בעתירת התנועה למען איכות השלטון (בג"ץ 5675/04) התבקשו להורות ליועץ המשפטי להעמיד לדין גם את גלעד, אם בעבירה של לקיחת שוחד (כמבצע בצוותא של העבירה עם שרון), אם בעבירת תיווך בשוחד ואם בעבירת סיוע ללקיחת שוחד. ואילו בעתירותיהם של חבר הכנסת יוסי שריד (בג"ץ 5765/04) ושל חבר הכנסת איתן כבל (בג"ץ 5766/04) התבקשו להורות ליועץ המשפטי להאשים את שרון - אם בנוסף לעבירה של לקיחת שוחד ואם לחלופין - בעבירת מרמה והפרת אמונים, בניגוד לסעיף 284 לחוק העונשין. בעתירות אלו נכללו גם בקשות חלופיות, כי בית-המשפט יורה ליועץ המשפטי לשקול מחדש את החלטתו לסגור את תיק החקירה בעניינו של שרון, או את הצורך להחזיר את התיק למשטרה להשלמת החקירה. ולבסוף: בכל העתיירות התבקשו להורות ליועץ המשפטי לפרסם את חוות-הדעת הסופית שהוגשה לו על-ידי פרקליטת המדינה, אשר בגדרה המליצה להעמיד לדין את שרון ואת גלעד בעבירה של לקיחת שוחד, לרבות טיוטת כתב האישום שצורפה לחוות-הדעת האמורה, וכן לחשוף לפני העותרים חלקים שונים מחומר הראיות שעל יסוד העיון בו הגיע היועץ המשפטי למסקנה שלא לקבל את המלצתה של פרקליטת המדינה.

7. לקראת מועד הדיון בעתירות הוגשה לנו תגובה בכתב מטעם היועץ המשפטי. פרקליטם של שרון וגלעד (עורך-הדין א' קלגסבלד) התייזב לדיון אך נמנע מהגשת תגובה בכתב לעתירות; ולמעט לעניין אחד, שבו ביקש לנקוט עמדה, נמנע גם מהשמעת טיעון על-פה. לתגובה מטעם היועץ המשפטי צורפו העתקים מחוות-דעתה הסופית של פרקליטת המדינה (מיום 28.3.2004), בה המליצה לפני היועץ המשפטי להעמיד את שרון ואת גלעד לדין בעבירה של לקיחת שוחד מאפל, וכן מטיוטת כתב-האישום שצורפה לחוות-דעתה האמורה. בהודעה מטעם היועץ המשפטי הוסבר, כי אף שהמדובר בניירות-עבודה פנימיים, שעל-פי הדין לא חלה על היועץ המשפטי חובה לגלותם, ואף שלפי פסק-דינו של בית-משפט זה בע"א 7759/01 הוצאת עיתון הארץ בע"מ נ' משרד המשפטים [טרם פורסם], יכול לצאת ידי חובה בפרסום תמציתם בלבד, הרי שבנסיבות העניין מצא היועץ המשפטי לנכון לצרף לתגובה מטעמו את חוות-דעתה המלאה של פרקליטת המדינה וכן את טיוטת כתב האישום, בהיותה פועל-יוצא מאותה חוות-דעת.

8. מן האמור בחוות-דעתה של פרקליטת המדינה מיום 28.3.04 - שהעתק ממנה צורף, כאמור, להודעה מטעם היועץ המשפטי - עלה כי במצורף לחוות-דעת זו העבירה לעיון היועץ המשפטי, בנוסף לטיוטת כתב-אישום, מסמך נוסף שתואר על-ידי כ"סיכום פרקליטות מרכז ובו מכלול הראיות עליהן מתבססת עמדתנו". פרקליטי העותרים טענו, כי בגילוי חוות-דעתה של פרקליטת המדינה בלבד לא סגי; שכן, משנאמר בה כי עמדתה מתבססת על סיכום מכלול הראיות שהוכן על-ידי פרקליטות מחוז המרכז, מן הדין לחייב את היועץ המשפטי לגלות גם מסמך זה. לבקשה זו התנגדו באי-כוח היועץ המשפטי, ומששקלנו את טענות הצדדים החלטנו, בתום ישיבת יום 29.6.2004, לדחות את החלטתנו בענייננו של מסמך זה עד לאחר שמיעת טיעוני הצדדים לגופן של העתירות. עם זאת ציינו, כי בטענותיהם לגופן של העתירות יוכלו הצדדים "להעלות טענות הקשורות למסמך האמור, ככל שהדברים עולים מהחומר המונח לפנינו".

לאחר שמיעת טענות הפרקליטים לגופן של העתירות, בישיבת יום 7.7.2004, ובעקבות הערות בית-המשפט, הציעו באי-כוח היועץ המשפטי להגיש לעיוננו בלבד את סיכום מכלול הראיות שהוכן בפרקליטות מחוז המרכז, ואשר עליו הסתמכה פרקליטת המדינה בחוות-דעתה. מלכתחילה התפלגו באי-כוח העותרים בעמדותיהם ביחס להצעה זו, אך לאחר שחזרו ונמלכו בדעתם הודיעונו, כי הם מקבלים אותה, ובלבד שלאחר עיונו בסיכום זה יהיה בידי בית-המשפט לשקול אם להעמידו, כולו או חלקו, גם לעיונם; ובאי-כוח היועץ המשפטי הודיעו כי תנאי זה מקובל עליהם. בא-כוחם של שרון וגלעד טען - והיה זה העניין היחיד שבו ביקש לנקוט עמדה - כי ביחד עם סיכום הראיות האמור מן הראוי שתימסר לעיוננו גם חוות-הדעת שהוכנה על-ידי פרקליטות מחוז המרכז בדצמבר 2003, ובה סיכום המסקנות שאליהן הגיע צוות הפרקליטים בסבב הדיונים הראשון, היינו כי יש להעמיד לדין את אפל, בעוד שאת התיק נגד שרון וגלעד יש לסגור מחוסר ראיות מספיקות להאשמתם. ולבקשה זו לא הייתה התנגדות מטעם מי מהצדדים האחרים.

מששקלנו את עמדות הצדדים החלטנו, ביום 8.7.2004, לקבל לעיוננו הן את סיכום הראיות שצורף לחוות-דעתה של פרקליטת המדינה מיום 28.3.2004 והן את חוות-הדעת שהוכנה בפרקליטות מחוז המרכז בדצמבר 2003. בהחלטתנו נאמר, כי על-פי הסכמת באי-כוח העותרים, "בעת הצורך ועל-פי החלטתנו, ניתן יהא להורות על העמדתם של מסמכים אלה - כולם או חלקם - לרשות באי-כוח העותרים".

9. בראשיתה, כאמור, התמקדה חקירת המשטרה בחשדות נגד אפל. האזנת הסתר לשיחותיו של אפל העמידה את החוקרים על העובדה כי אפל קיים קשרים הדוקים עם שרון וכן עם גלעד. הוברר שקשרי אפל עם שרון, שראשיתם בהיכרות לא-חדשה בין השניים, מערבים גם אינטרס פוליטי שהיה לשרון בקבלת תמיכתו של אפל, לקראת שתי מערכות של בחירות פנימיות שהתקיימו במפלגת הליכוד בפברואר ובספטמבר 1999. מאידך עלה כי אפל קיווה ואף ניסה להסתייע בשרון לקידום אינטרסים עסקיים שהיו לו בקרקעות חקלאיות בישובים הסמוכים לעיר לוד וכן לקידום פרויקט "האי היווני". עלתה אפוא השאלה, אם לנוכח הזדקקותו של אפל לסיועו של שרון בקידום עסקיו, עשויה תמיכתו הפוליטית בשרון במסגרת מוסדות הליכוד להיחשב כמתן שוחד. גילוי העובדה שגלעד הועסק על-ידי אפל, תמורת שכר גבוה מכל המקובל והבטחה לתשלום בונוסים בסכומים מופלגים, הוסיפה למרקם הנסיבתי נדבך נוסף. היא עוררה את השאלה אם אכן המדובר בקשר רגיל בין מעביד ועובד, או שמא במתת פסולה שאפל העניק לשרון, תמורת סיועו של שרון לקידום האינטרסים העסקיים שלו בקרקעות באזור לוד ובפרויקט "האי היווני".

בהחלטת היועץ המשפטי נדונו שאלות אלו בהרחבה. באי-כוח העותרים חלקו לפנינו, בטענות ומענות לרוב, על צדקת הערכותיו ומסקנותיו של היועץ המשפטי. כן נאחזו בחוות-דעתה (מיום 28.3.2004) של פרקליטת המדינה, שהעתקה צורף לתגובה לעתירות שהוגשה מטעם היועץ המשפטי, וביקשונו להעדיף את ניתוחה ומסקנותיה של פרקליטת המדינה על פני ניתוחו ומסקנותיו של היועץ המשפטי. עד שאפנה לעיקרי החלטתו של היועץ המשפטי, ולהשגותיהם העיקריות של העותרים על צדקת הכרעתו, מוצא אני טעם להקדים ולהתייחס לצידה המשפטי של ההכרעה המתבקשת מידינו.

התערבות בית-המשפט בהחלטות היועץ המשפטי

10. ככלל, כידוע, אין בית-המשפט נוטה להתערב בהחלטות היועץ המשפטי בנושאי העמדה לדין. אף שגם החלטות אלו אינן חסינות מפני ביקורת שיפוטית, העמדה המקובלת היא כי אך במקרים נדירים, ורק אם נוכח שהחלטת היועץ המשפטי לוקה בחוסר סבירות קיצוני או בעיוות מהותי, עשוי יהיה בית-המשפט להתערב בה (בג"ץ 935/89 גנור נ' היועץ המשפטי לממשלה, פ"ד מד(2) 485, 523; ובג"ץ 6271/96 בארי נ' היועץ המשפטי לממשלה, פ"ד נ(4) 425, 430). במישור המעשי יש להבחין בין החלטה "שגויה" של היועץ המשפטי להגיש כתב-אישום לבין החלטתו "השגויה" להימנע מלהגיש כתב-אישום. ענייננו הוא רק בהחלטות מן הסוג השני. אמנם גם החלטה מן הסוג הראשון אינה חסינה מפני ביקורתו השיפוטית הישירה של בית-

המשפט הגבוה לצדק (בג"ץ 6781/96 אולמרט נ' היועץ המשפטי לממשלה, פ"ד נ(4) 793, 806), ואם הונחה לפניו תשתית מספקת לטענה כי בנסיבות העניין מנוע היועץ המשפטי מלהגיש כתב-אישום, עשוי בית-משפט זה להתערב בהחלטה (בג"ץ 1563/96 כץ נ' היועץ המשפטי לממשלה, פ"ד נה(1) 529, 544). אך דין זה יפה למקרים נדירים ויוצאי-דופן, בעוד שתרופתו הרגילה של נאשם הטוען כי הועמד לדין עקב החלטה בלתי-סבירה של היועץ המשפטי היא בטענת "הגנה מן הצדק", שהמסגרת המתאימה לבירורה הוא ההליך הפלילי גופו (ע"פ 2910/94 יפת נ' מדינת ישראל, פ"ד נ(2) 221, 352 ואילך; ופרשת כץ הנ"ל, בעמ' 550-551).

הבחנה נדרשת נוספת היא בין החלטת היועץ המשפטי, להימנע מהגשת כתב-אישום מן הטעם שאין בקיום המשפט "עניין לציבור" (כמשמעו בסעיף 62 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982), לבין החלטתו להימנע מהגשת כתב-אישום בשל היעדר ראיות מספיקות. ככל שגם בהחלטות מן הסוג הראשון יימנע בית-המשפט מלהמיר את שיקול-דעתו של היועץ המשפטי בשיקול-דעתו שלו, ויראה להתערב רק במקרים בהם שוכנע כי החלטת היועץ המשפטי היא בלתי-סבירה בעליל, הרי שבביקורת קביעתו של היועץ המשפטי, כי הראיות המצויות אינן מספיקות להגשת כתב-אישום, ינהג בית-המשפט מידת ריסון כפולה ומכופלת. כדברי השופט חשין: "אם על דרך הכלל לא ימהר בית-המשפט הגבוה לצדק להתערב בהחלטתו של היועץ המשפטי להעמיד לדין או שלא להעמיד לדין, ייאמרו דברים אלה בראש ובראשונה בשאלת הערכתן של ראיות, שאלה הניתנת במובהק להכרעתן של רשויות התביעה" (בג"ץ 4736/98 מעריב הוצאת מודיעין בע"מ נ' היועץ המשפטי לממשלה, פ"ד נד(1) 659, בעמ' 666). וברוח דומה התבטא השופט אור, בבג"ץ 2534/97 ח"כ יהב נ' פרקליטת המדינה, פ"ד נא(3) 1 (בעמ' 31), לאמור, כי "ההחלטה אם יש בעניין פלוני די ראיות לצורך העמדה לדין ... מצויה בגרעין הקשה של סמכותו של היועץ המשפטי לממשלה. זו ההכרעה היסודית אשר עליו לעשות על-פי החוק, בהחליטו אם להגיש כתב-אישום, להעריך את תוצאותיו הצפויות של המשפט אם ייערך, ואת הסיכויים להרשעה".

בנמקו גישה זו הטעים בית-המשפט, לא פעם, כי ליועץ המשפטי ולגורמי הפרקליטות, שבידיהם הופקדה הסמכות המיוחדת להחליט על העמדה לדין, יש הכישרים המקצועיים והניסיון הנדרשים לבחינת השאלה אם הראיות שנאספו בעניין פלוני מקימות תשתית מספקת להגשת כתב-אישום. כן הפנתה הפסיקה למורכבות השיקולים, שמוטל על היועץ המשפטי להביאם בחשבון בגיבוש החלטתו, לרבות בחינת שאלת קיומה של אפשרות סבירה להרשעה. כך, למשל, בבג"ץ 3425/94 גנור נ'

היועץ המשפטי לממשלה, פ"ד נ(4) 1, בהתייחסו לקביעת היועץ המשפטי כי אין ראיות מספיקות להעמדה לדין, ציין השופט בך כי

חזקה על היועץ המשפטי לממשלה ועל אנשי הפרקליטות, כי החלטה מעין זו מתקבלת לאחר בדיקה מעמיקה ועניינית של כל חומר הראיות ואגב עימות בין הודעות העדים השונים, והערכת מהימנותן הלכאורית ומשקלן היחסי. ודוק: גם אם קיים חומר ראיות לכאורה להגשת כתב-אישום, עדיין יכול היועץ המשפטי להחליט להימנע מהגשתו, אם סבור הוא שסיכויי ההרשעה על-פי החומר שברשותו מועטים המה - - - על רקע זה ניתן להבין את הראציונאל לגישתנו, ולפיה בית-משפט זה אינו הופך במהלך הדיון בעתירה מעין "יועץ משפטי-על", הבודק תחת היועץ המשפטי לממשלה ובמקומו אם חומר החקירה מצדיק הגשת כתב-אישום אם לאו (שם, בעמ' 10; והשוו: בג"ץ 6009/94 שפרן נ' התובע הצבאי הראשי, פ"ד מח(5) 573, 582).

גם השופט חשין (בפרשת מעריב הנ"ל) ראה במומחיותו וניסיונו של רשויות התביעה, כמו גם באחריותו ובסמכותו להחליט בשאלה אם יש די ראיות להגשת אישום, נימוקים המחייבים את בית-המשפט לכבד את שיקול-דעתו. וכך אמר (שם, שם):

רשויות התביעה קנו ידע, מקצועיות וניסיון רב, וחזקה עליהן כי תעשינה כמיטבן להעמיד לדין את מי שראוי כי יועמד לדין ושלא להעמיד לדין את מי שאין הוא ראוי כי יעמוד לדין. מרחב שיקול-הדעת של הפרקליטות, בעיקר בנושא זה, הינו מרחב רב, ובית-המשפט לא יתערב בהחלטתה אלא במקרים שבהם חרגה פְּיָתָר ממיתחם שיקול-הדעת אשר ניתן לה.

נזכור, נדע ונשנן זאת היטב: האחריות בנושא הגשתו - או אי-הגשתו - של כתב-אישום, על שכמן של רשויות התביעה נופלת היא; על שכמן ועל שכמן בלבד, והנושא באחריות מחזיק אף בסמכות, אלא אם חרג ביתר מסמכותו. כך על דרך הכלל וכך על דרך הפרט, כבענייננו: לו הייתה פרקליטות המדינה מחליטה להגיש אישום בגין האזנת סתר, קרובים אנו להניח כי לא היינו מתערבים בהחלטתה. כך יהא גם משהחליטה שלא להגיש אישום. זה פירושו של שיקול-דעת - ושיקול-הדעת לפרקליטות ניתן.

ונימוקים דומים לאי-התערבות בהחלטת היועץ המשפטי השמיע גם השופט אור:

רשאי היועץ המשפטי לממשלה, בהחליטו אם להגיש כתב-אישום, להעריך את תוצאותיו הצפויות של משפט

אם ייערך, ואת הסיכויים להרשעה. - - - הוא רשאי להידרש גם למידת המהימנות שעשוי בית-המשפט לייחס לראיות ולסיכוי, שעל אף קיומן של ראיות לכאורה, הנאשם יזוכה בסיומו של ההליך. - - - אין טעם בהפעלת מנגנון התביעה, ואין טעם בפגיעה בפרט הנגרמת על-ידי עצם ההעמדה לדין, אם בסופו של ההליך אין סיכוי סביר שאותו פרט יורשע בדינו. המדובר הוא בשאלה מובהקת של הערכה - עובדתית ומשפטית. מעצם טיבה, ייתכנו לגבי החלטה מעין זו עמדות והערכות שונות. בהפעילו את שיקול-דעתו בעניין זה, נשען היועץ המשפטי לממשלה על ידע, על מקצועיות ועל ניסיון, כלים המסייעים בידו להעריך את תוצאות ההליך המשפטי, אם יחליט על קיומו. בזכות כלים אלה העומדים לרשותו נמסרה בידו הסמכות, רבת החשיבות, להחליט על העמדה לדין. עולה מכך, כי שיקול-הדעת המסור ליועץ המשפטי לממשלה לעניין זה הוא רחב (בפרשת יחב הנ"ל, שם).

טעם נוסף - ולדידי, בעל משקל רב - לנטיית בית-המשפט שלא להתערב בהחלטת היועץ המשפטי, להימנע מהעמדתו של אדם לדין מחוסר ראיות, צוין על-ידי השופט ריבלין:

נטייתו של בית-משפט זה שלא להתערב בהחלטת היועץ המשפטי לממשלה, להימנע מלהעמיד אדם לדין פלילי, מחוסר ראיות, מושפעת גם מן ההשלכות האפשריות של התערבות מסוג זה על תוצאות המשפט הפלילי שיוגש בעקבותיה (בג"ץ 8121/99 האגודה לזכות הציבור לדעת נ' פרקליטות המדינה, תק-על 2000(2) 2048).

11. ככל שמרחב שיקול-הדעת הנתון ליועץ המשפטי לממשלה ולרשויות התביעה האחרות, להחליט בשאלת דיות הראיות להעמדה לדין, הוא רב ונרחב, גם החלטותיהם בשאלה האמורה - כפי שכבר צוין - אינן חסינות מביקורת שיפוטית. אמנם נראה כי עד כה לא היה ולוא גם מקרה אחד שבו ראה בית-משפט זה להתערב בהחלטת היועץ המשפטי שלא להגיש כתב-אישום בשל חוסר ראיות, אך לא פעם צוין, כי ייתכנו מקרים - שבהכרח יהיו נדירים - שבית-משפט זה ייטה להתערב גם בהחלטת היועץ המשפטי המתייחסת לדיות הראיות, אם נוכח שמסקנתו שלא להגיש כתב-אישום היא בלתי-סבירה בעליל (ראו לדוגמה: בג"ץ 223/88 שפטל נ' היועץ המשפטי לממשלה, פ"ד מג(4) 356, דברי השופט בך בעמ' 368, ובג"ץ 806/90 הנגבי נ' היועץ המשפטי לממשלה, פ"ד מד(4) 797, דברי השופט ש' לוין בעמ' 799). עם זאת יצוין, כי גם מקום בו תימצא לו עילה להעמיד במבחן ביקורתו את החלטת היועץ המשפטי בדבר דיות חומר הראיות, ככלל יימנע בית-המשפט מבידיקה מפורטת של חומר הראיות הגולמי -

משל היה "יועץ משפטי על" - אלא יסתפק בבחינת תהליך קבלת ההחלטה. יפים לעניין זה דברי השופט גולדברג, בפרשת אולמרט הנ"ל:

דומני, כי בנדון זה הכול מסכימים כי אין על בית-משפט זה, דרך כלל, להעמיד במבחן הביקורת השיפוטית את החלטת המשיב בדבר דיות חומר הראיות. שאם לא כן יוסר החיץ שבין הביקורת לבין המרת שיקול-דעת המשיב בשיקול-דעתו של בית המשפט. כאשר תפקיד המשיב מצטמצם מלכתחילה רק לבדיקה לכאורית של חומר הראיות, לא ניתן בדרך כלל, לקבוע את מיתחם הסבירות להחלטתו בלי להסיג את גבולו ובלי שבית המשפט יהפוך עצמו ל"יועץ משפטי על" ולמעין "שופט חוקר".

אולם בכך שהסתייגנו מאפשרות הביקורת על סבירות ההחלטה בדבר דיות הראיות, אין כדי למנוע את בחינת התהליך לקבלת ההחלטה (שם, בעמ' 808).

החלטת היועץ המשפטי

12. בהחלטתו סקר היועץ המשפטי בהרחבה רבה את קורות יחסיהם של שרון וגלעד עם אפל בשנים הרלוואנטיות. הוא בחן את פרטי החשדות, שבעטיים נפתחה החקירה נגד השניים, מנה את הראיות שנמצאו לביסוסם ואת ההסברים שניתנו לסתירתם; ונדרש לסוגיות המשפטיות שהאשמתם בעבירה של לקיחת שוחד עשויה לעורר. כן התייחס, בהקשרים הענייניים השונים, לחוות-דעתה של פרקליטת המדינה מיום 28.3.2004, והעיר את הערותיו. את החלטתו, המשתרעת על פני 76 עמודים, ערך היועץ המשפטי פרקים-פרקים. במבוא להחלטתו הדגיש, כי החלטתו "התקבלה מתוך עמדה כי דין אחד לראש הממשלה ולאחד האדם לעניין מבחן דיות הראיות לשם העמדה לדין"; וכי בשאלת "דיות הראיות" הכריע על-פי מבחן "האפשרות הסבירה להרשעה", שעל מהותו עמד בית-משפט זה בפסק-דינו בפרשת יחב. ברוח דומה חזר והטעים, גם בפרק הסיכום של החלטתו, כי ההחלטה שאליה הגיע "אינה פועל-יוצא של גישה מקלה יותר כלפי ראש הממשלה או בכלל"; אלא שאת השאלה, אם הראיות עומדות במבחן האפשרות הסבירה להרשעה, בחן כדרך שהיה בוחן אותה "ביחס לכל אדם ובנוגע לכל תיק".

משפנה לחשדות גופם הגדיר, תחילה, את יסודות העבירה של לקיחת שוחד. לאחר שקבע כי בכל הזמנים הרלוואנטיים היה שרון "עובד הציבור", כהגדרתו בסעיף 34כד לחוק העונשין, נפנה לבחון את תשתיתם העובדתית של החשדות. במסגרת זו בחן את מרכיבי המתת, שלפי החשד העניק אפל לשרון: התמיכה הפוליטית שהבטיח להעניק לו (או גם העניק לו) לקראת הבחירות שהתקיימו במפלגת הליכוד בפברואר

ובספטמבר 1999, ופרשת העסקתו של גלעד על-ידי אפל בפרויקט "האי היווני". מאידך בחן את מרכיבי התמורה, שלפי החשד נתן שרון לאפל: קידום עניינו של אפל בפרויקט "האי היווני" וסיועו לקידום האינטרסים שלו בקרקעות לוד. הן ביחס לקבלתה של מתת פסולה על-ידי שרון, והן ביחס להענקתה על-ידי אפל של תמורה למתת, הגיע היועץ המשפטי למסקנה, כי התשתית הראייתית הקיימת אינה מבססת במידה מספקת את יסודה העובדתי של לקיחת שוחד. להלן נדרש לשאלה אם הראיות המצויות מבססות במידה הנדרשת את קיומו של היסוד הנפשי הנדרש להרשעה בעבירה האמורה, אם בקיומה של מודעות בפועל ואם עקב "עצימת עיניים", ואף לשאלה זו השיב בשלילה.

13. אפנה עתה לגוף החלטתו של היועץ המשפטי. אתיחס, כסדרם, לכל אחד מרכיבי החשדות שיוחסו לשרון: החשד כי לקח שוחד מאפל, שהתבטא הן בתמיכתו של אפל בקידום מעמדו בצמרת מפלגת הליכוד והן בהעסקתו של גלעד בפרויקט "האי היווני" בשכר מופלג; והחשד כי בתמורה לשוחד שלקח, פעל במסגרת תפקידו הממלכתיים לקידום האינטרסים העסקיים של אפל בקרקעות באזור לוד ובפרויקט "האי היווני". ביחס לכל אחד מרכיבי החשדות אסקור, בתמצית, את עיקרי התשתית העובדתית שהונחה לפני היועץ המשפטי, וכן את עיקרי הנימוקים שעל יסודם קבע כי הראיות המצויות אינן מקימות אפשרות סבירה להרשעה.

התמיכה הפוליטית של אפל בשרון

14. בכל הזמנים הרלוואנטיים לפרשתנו היה שרון חבר כנסת. ביום 8.7.1996 מונה כשר התשתיות הלאומיות בממשלתו של בנימין נתניהו, ובמסגרת תפקידו זה היה השר הממונה על מינהל מקרקעי ישראל; ומיום 13.10.1998 כיהן גם בתפקיד שר החוץ. תפקידים אלה מילא שרון עד ליום 6.7.1999, שבו הועבר השלטון לידי ממשלתו של אהוד ברק. לאחר הבחירות לכנסת החמש-עשרה, שהתקיימו ביום 17.5.1999, שימש שרון כיושב-ראש זמני של מפלגת הליכוד, ומכוח זה גם כיושב-ראש סיעתה של המפלגה בכנסת וכראש האופוזיציה. בבחירות פנימיות שקיים הליכוד (ביום 2.9.1999) נבחר שרון כיושב-ראש קבוע של המפלגה. עם התפטרותו של אהוד ברק מכהונת ראש הממשלה (ביום 10.12.2000), וההכרזה על קיום בחירות מיוחדות לראש הממשלה, הוצג שרון כמועמד הליכוד לתפקיד האמור. ביום 7.2.2001 נבחר שרון לראש ממשלת ישראל וביום 7.3.2001 הצהיר אמונים ונכנס לתפקיד זה.

15. בשנת 1999 התמודד שרון בשתי מערכות של בחירות פנימיות שקיימה מפלגתו. בבחירות המקדימות לקביעת רשימת מועמדיה של המפלגה בבחירות לכנסת

החמש-עשרה, שהתקיימו ביום 8.2.1999, התמודד שרון על מקומו בצמרת הרשימה. וביום 2.9.1999 התמודד - מול אהוד אולמרט ומאיר שטרית - על ראשות הליכוד. מן הראיות המצויות עולה, כי בכל אחת משתי המערכות הללו היה שרון מעוניין בתמיכתו של אפל וביקש ממנו לפעול למען בחירתו; ובכל אחת מן המערכות אפל אכן הבטיח לשרון לסייע לבחירתו, בהקמת מטה מיוחד ובגיוס פעילים ותומכים מקרב חברי המפלגה. פחות ברור מן הראיות, אם בשתי המערכות אפל אמנם תמך בשרון. יש אף אינדיקציות לכך שבבחירות לראשות הליכוד תמך אפל באהוד אולמרט, או, למצער, חילק את תמיכתו בין שרון ואולמרט. על-כל-פנים, בחקירתו מסר שרון כי ביקש את תמיכתו של אפל במסגרת "המשחק הפוליטי" המקובל ודחה בתוקף את החשד כי תמיכת אפל (אם אכן ניתנה לו) היוותה שוחד.

16. בהתייחסו לפרשה זו ציין היועץ המשפטי, כי על-פי לשון החוק גם תמיכה פוליטית (או הבטחה לתמיכה כזאת) מהווה "טובת הנאה", שבהתקיים יתר יסודות העבירה עשויה להיות מתת שוחד. עם זאת הזכיר את אזהרתו הידועה של השופט ויתקון, שבהתייחסו לכלליות ההגדרה בדבר מהותה של טובת-הנאה העשויה להיחשב כמתת פסולה, הטעים לאמור, כי "אם נחיל הוראות אלו באופן מילולי, נגיע לפעמים לידי אבסורד" (ע"פ 794/77 חייט נ' מדינת ישראל, פ"ד לב(2) 127, 132). בהסתמכו על אזהרה זו, עליה חזר בית-המשפט פעמים רבות (ראו, בין היתר, את דברי השופט גולדברג בע"פ 8573/96 מרקדו נ' מדינת ישראל, פ"ד נא(5) 481, 498-499), ציין היועץ המשפטי כי "התחום של הפעילות הפוליטית הוא אחד התחומים בהם אם נחיל את הוראות החוק בעניין הענקתה של 'טובת הנאה', שיכולה לשמש כשוחד, 'באופן מילולי, נגיע לפעמים לידי אבסורד'". הבטחה לתמיכה פוליטית, לא-כל-שכן הענקתה בפועל, מיטיבים את מצבו של המועמד הנתמך. אך גם אם התמיכה הובטחה או ניתנה לו מתוך אינטרס שיש למעניק התמיכה בהצלחתו, לא בהכרח ימצא שדבק בה פסול. הרי כל המצביע בהליך דמוקרטי עשוי להיות מונע על-ידי אינטרס אישי כזה או אחר בהצלחת המועמד או הרשימה שבעדם הצביע. זו טבעה של המציאות הפוליטית. מכאן מתחייב שכדי לבסס הרשעה בעבירת שוחד, עקב הבטחה או מתן תמיכה פוליטית, יש להראות כי התקיימו אינדיקציות מחשירות נוספות למשמעות התמיכה שהובטחה או למימושה בפועל באופן חריג ויוצא דופן. לשם כך יש לבחון את מערכת היחסים שהתקיימה בין הנותן והמקבל, לרבות יחסיהם הפוליטיים, במטרה להיווכח אם התמיכה שהובטחה או ניתנה מתיישבת עם מערכת יחסיהם הרגילה או חורגת ממנה ובאיזה מובן. כן יש לבדוק, אם ביסוד בקשת התמיכה מצד המועמד, או ההיענות לה, ניצבו אינטרס או ציפייה פסולים. בהיעדר ראיות ממשיות לסיטייה מן המקובל במערכת הפוליטית, אין בסיס איתן להניח שקיימת אפשרות סבירה להרשעה.

בבקשת שרון לקבלת תמיכתו של אפל, ובהבטחת אפל לתמוך בשרון, לא נמצא ליועץ המשפטי יסוד ממשי לחשד. בין השניים התקיימה היכרות רבת-שנים. שרון ידע כי אפל מעורה בפעילות הפוליטית מזה שנים וכי מעורבותו בבחירות פנימיות בליכוד אינה דבר חריג. בנסיבות אלו, ובהיעדר ראיה ממשית לסתור, לא נכון היה היועץ המשפטי לקבל כי את הבטחותיו לתמוך בשרון, בשתי המערכות של בחירות פנימיות במפלגת הליכוד, נתן אפל לא כחלק משגרת פעילותו הפנים-מפלגתית, אלא כמתת פסולה המקיימת את היסוד העובדתי של עבירת השוחד.

האינטרסים של אפל בקרקעות באזור לוד

17. אפל ועורך-הדין דרור חוטר-ישי היו בעליה של חברת מגדל הזוהר לבניין בע"מ. במהלך שנות התשעים עסקה "מגדל הזוהר" בהקמתה של "גני אביב", שכונת-מגורים חדשה בתחומה של העיר לוד. כן השקיעה סכומי עתק ברכישת זכויות בקרקעות חקלאיות, שהוחכרו על-ידי מינהל מקרקעי ישראל לחברי מושבים הסמוכים ללוד: כ-90 דונם במושב צפריה, כ-160 דונם במושב אחיעזר וכ-700 דונם במושב יגל. ל"מגדל הזוהר" היה עניין לנצל קרקעות אלו לבנייה, על דרך סיפוחן לתחומה של העיר לוד ושינוי ייעודן לקרקעות לבנייה עירונית. אפל ניסה לשכנע את המינהל להעניק ל"מגדל הזוהר" הרשאה לתכנון הקרקעות שנרכשו מחברי המושבים צפריה ואחיעזר, לצורך הקמתה של שכונת "גני אביב ב"; אלא שהמינהל, שתוכניות אלו לא עלו בקנה אחד עם מדיניותו, סירב להעניק את ההרשאה המבוקשת. זאת ועוד: בשנת 1997 רכשו אפל וחוטר-ישי, באמצעות "מגדל הזוהר", כ-1,400 דונם של קרקע חקלאית מחברי המושב גינתון, השוכן מצפון-מזרח לעיר לוד. אף לגבי פיתוחן של קרקעות אלו השיב המינהל ריקם את פני בקשותיה של "מגדל הזוהר", בין היתר מן הטעם שרכישתן בוצעה ללא אישורו.

בתקופה האמורה כיהן שרון כשר התשתיות הלאומיות והיה השר הממונה על מינהל מקרקעי ישראל. אפל, שבאמצעות "מגדל הזוהר" השקיע ברכישת הקרקעות סכומי כסף גדולים, קיווה להסתייע בקשריו עם שרון להשגת הרשאות המינהל, שנדרשו ל"מגדל הזוהר" לצורך שינוי ייעודן וסיפוחן לעיר לוד של קרקעות המושבים צפריה ואחיעזר (לשם הקמתה עליהן של שכונת "גני אביב ב") ולפיתוח הקרקעות שנרכשו מחברי המושב גינתון. שרון טען בחקירתו, כי על אודות טיב עסקיו של אפל הייתה לו רק ידיעה כללית ושטחית. את האינטרסים העסקיים שלו כלל לא הכיר ומעולם לא דן עימו בענייניו העסקיים. ואולם מן הראיות עלה, כי בספטמבר 1997, בהיותו השר הממונה על מינהל מקרקעי ישראל, קיבל שרון את אפל וחוטר-ישי

במשרדו בתל-אביב. בפגישה זו השתתפו גם מנהל המינהל דאז (ברטי ברודו) ונושאי-משרה בכירים נוספים במינהל ובמשרד התשתיות. לימים, משהוזמנו לחקירה, סיפרו כי אפל וחוטרי-ישי הציגו בפגישה את טענותיהם ואילו אנשי המינהל פירטו בתגובה את השיקולים שעל יסודם החליטו שלא להיענות לדרישותיה של "מגדל הזוהר". לדברי חלק מאנשי המינהל שהשתתפו בפגישה, חשו באי-שביעות רצון מצד שרון כלפי עמדותיהם, וכי לאחר שאפל וחוטרי-ישי הלכו לדרכם, שרון אף נזף בהם. עם זאת ציינו, כי שרון לא דרש מהם לשנות את עמדתם כלפי דרישותיה של "מגדל הזוהר"; ולפחות רובם הדגישו, כי גם נזיפתו של שרון לא התפרשה בעיניהם כלחץ על המינהל להיענות לדרישות, אלא ביטאה תרעומת - מן הסוג ששרון נהג להשמיע לעתים קרובות - על אי-עמידתו של המינהל ביעד שהותווה לו על-ידי הממשלה לתכנון ולשיווק של שישים אלף יחידות דיור בשנה. מדברי ברודו עלה, כי בתקופת כהונתו כמנהל המינהל דן פעם נוספת עם שרון בעסקי הקרקעות של אפל וחוטרי-ישי, וכי מששמע שרון את הסבריו, קיבל את עמדתו ולא דרש ממנו הבהרות נוספות.

18. תיאור מפורט על אודות עסקי הקרקעות של אפל שמע שרון, אל נכון, גם ממנהלו החדש של המינהל, אבי דרכסלר. בנובמבר 1998, לאחר כניסתו לתפקידו, הסכים דרכסלר להיפגש עם אפל בבית-מלון בתל-אביב. בפגישה זו, בה השתתפה גם עוזרתו של דרכסלר, שטח אפל לפני דרכסלר את תוכניותיו גבי הקרקעות שרכש באזור לוד והציע להגיע להסדר מוסכם עם המינהל, לפיו יעמיד לרשות המינהל קרקעות שרכש ממנו בעבר (בין היתר במושב יגל) ובתמורה לכך יאפשר לו המינהל לבנות בקרקעות שרכש במושב גינתון. בדיווח שמסר ליועץ המשפטי לאחר הפגישה סיפר דרכסלר, כי משאמר לאפל כי הוא מתנגד לתוכניותיו ודוחה את הצעותיו, איים עליו אפל כי יפעיל נגדו את גלעד ויביא לפיטוריו. בעקבות פגישתו עם היועץ המשפטי, נפגש דרכסלר, לבקשתו, גם עם שרון. בפגישה זו עידכן את שרון בדבר האינטרסים של אפל בקרקעות באזור לוד, ואף הציג את הדברים לפניו על גבי תצלום אוויר. לימים העיד דרכסלר, כי משעיין בתצלום ושמע את טעמי התנגדותו לתוכניותיו של אפל, אמר שרון, כי עמדתו מקובלת עליו והוא נותן גיבוי מלא לכל החלטותיו. דרכסלר הוסיף, כי במשך כל תקופת כהונתו של שרון כשר הממונה עליו זכה לקבל ממנו גיבוי מלא.

19. ביום 21.7.2002 קיבלה הממשלה, בראשותו של שרון, החלטה שעניינה "שיקום העיר לוד". בהחלטה צוין כי מטרתה "לפעול בשיתוף פעולה ובחלוקת אחריות עם עיריית לוד, לשיפור מהותי ושורשי במצבה של העיר ואיכות החיים של תושביה". בהחלטה נמנו עשרים משימות שונות שהממשלה מבקשת להשיג וצוינו המשרדים והיחידות שעליהם הוטל הביצוע של כל אחת מהמשימות. בין היתר הטילה ההחלטה

על מינהל מקרקעי ישראל להקצות קרקע באזור לוד, להקמתן של כשש מאות יחידות דיור עבור המשרתים בכוחות הביטחון. משרד הפנים, המינהל והוועדה המחוזית לתכנון ולבנייה הונחו בהחלטה לתת עדיפות עליונה לקידום התכנון של קרקעות באזור לוד. משהיועץ המשפטי, שחלק זה של ההחלטה הוכפף לבחינתו, לא העלה כל הסתייגות, מונתה ועדת מעקב בראשות המשנה למנכ"ל משרד ראש הממשלה. לפני הוועדה המחוזית לתכנון ולבנייה הונחה תחילה תוכנית להקמת 600 יחידות דיור צמודות-קרקע ו-600 יחידות דיור נוספות בבנייה רוויה, על אדמות המושב בן-שמן. לאחר דיון הורתה הוועדה המחוזית לוועדה המקומית לתכנון ולבנייה "לקדם לאלתר את תוכנית האב שבהכנה של העיר". יסודה של "תוכנית האב" היה בתוכנית אסטרטגית, שמשרד הבינוי והשיכון גיבש ביחס ללוד עוד בראשית שנות התשעים, ועיקרה הרחבה משמעותית של העיר לוד, לכיוון מזרח ולכיוון מערב. להבדיל מתוכנית בן-שמן, שבה לא היה לאפל אינטרס כלשהו, כללה "תוכנית האב" גם את קרקעות גינתון, שעוד באפריל 1998 (בהחלטת שר הפנים אליהו סויסה) סופחו לתחום השיפוט של העיר לוד ובמאוס 2000 (בהחלטת שר הפנים נתן שרנסקי) - גם למרחב התכנון המקומי של העיר. ברם, לאחר שהשלימה את דיוניה בנושא, החליטה הוועדה המחוזית לדחות את חלקי התוכנית שעניינם בפיתוח השטחים שממזרח ללוד (בן-שמן וגינתון), מן הטעם שבין שטחים אלה לבין שטחי המגורים של העיר לוד אין רצף טבעי ובהיותה סבורה כי פיתוחם של שטחים אלה יפר את עקרון שמירת השטחים הפתוחים לאורך כביש מס' 1.

20. היועץ המשפטי קבע, כי הראיות המצויות אינן מבססות את החשד כי בשנים 1997-1999, עת כיהן בתפקיד שר התשתיות, פעל שרון לקידום האינטרסים של אפל בקרקעות לוד. אמנם עלה, כי בעקבות פגישתו עם אפל וחותר-ישי, בספטמבר 1997, נזף בניציגי המינהל, בראשותו של ברודו. אלא שגם למעשה בודד זה, שעשוי היה להתפרש כניסיון לתמוך בקידום עניינו של אפל, ניתן הסבר על רקע אי-שביעות הרצון - אותה ביטא שרון גם בהזדמנויות אחרות - מקצב התנהלותו של המינהל להשגת היעדים שהוצבו לו על-ידי הממשלה. אך לצד אירוע בודד זה, שגם אותו ספק אם ניתן היה לפרש כהתערבות מצידו של שרון לקידום האינטרסים של אפל, הצביעו הראיות בבירור כי שרון נתן גיבוי מלא למנהלי המינהל (ברודו ודרכסלר) בעימותם עם אפל. וחיזוק להערכה האמורה נמצא ליועץ המשפטי בשלוש שיחות טלפון שקיים אפל. בשיחות אלו, שנקלטו על-ידי המשטרה, הלין אפל באוזני אנשים שונים, כי דרכסלר מציב מכשולים על דרכו וכי שרון מגבה את החלטותיו. היועץ המשפטי העיר, כי לנוכח יחסיו האישיים והפוליטיים עם אפל, שרון אמנם היה מיטיב לעשות אילו נמנע

מלטפל בעצמו (במסגרת הפגישה מספטמבר 1997) בעניינו של אפל, אלא שבעצם קיומה של הפגישה לא היה מוכן לראות משום עבירה.

21. להלן נדרש היועץ המשפטי לחשד, כי בהיותו ראש הממשלה פעל שרון לקידום האינטרסים של אפל בקרקעות לוד, בראש ובראשונה בקבלת החלטת הממשלה מיום 21.7.2002, שעניינה בשיקומה של העיר לוד, אך גם בלחצים שהפעיל על ועדת המעקב שמונתה לעקוב אחר יישום ההחלטה וכן על הוועדה המחוזית לתכנון ולבנייה, מחוז המרכז, שבשנים 2002-2003 דנה בתוכניות לפיתוח הקרקעות שממזרח לעיר לוד. היועץ המשפטי מציין, כי בחומר אין כל ראיה שבכוחה לקשור את פעילותו של שרון בעניינה של לוד ברצונו להיטיב עם אפל. להחלטת הממשלה קדם סיור שקיים שרון בעיר לוד (לפי הזמנת ראש העיריה דאז, מקסים לוי), בהשתתפות שרים ומנכ"לים, והרקע לקבלתה היה מצבה הירוד של העיר, שחייב התערבות ממשלתית במטרה לסייע לה להיחלץ ממצוקתה הקשה. שרון גילה אמנם יוזמה אישית בקידום התוכנית לשיקומה של לוד והיה מעורב בזירוז הפעילויות ליישום החלטת הממשלה, אך מן העדויות המצויות בתיק עלה כי דפוס פעולה דומה ננקט על-ידי ועל-ידי עובדי משרדו גם בתוכניות דומות לשיקומן של הערים עכו ודימונה, שביחס לכל אחת משתיהן קיבלה הממשלה החלטות דומות להחלטה לשיקומה של לוד. גם בתוכניות שהוגשו לוועדה המחוזית, כחלק מיישום החלטת הממשלה ביחס לשיקומה של לוד, לא נמצאה אחיזה למעורבותו של שרון לטובתו של אפל. בקרקעות המושב בן-שמן (שתוכנית לפיתוחן הוגשה לוועדה המחוזית) לא היה לאפל כל עניין, ואילו ביחס ל"תוכנית האב" שכללה את שטחי המושב גינתון - ואשר גם היא הוסרה, בסופו-של-דבר, מעל הפרק - הוברר, כי תוכנית זו גובשה על-ידי משרד הבינוי והשיכון עוד בשנים 1992-1994, היינו שנים אחדות לפני ש"מגדל הזוהר" רכשה את קרקעות גינתון; משמע כי תוכנית זו לא עוצבה לקידום מטרותיו של אפל. כן צוין, כי סיפוח קרקעות גינתון לתחומה המוניציפאלי של לוד, וכן למרחב התכנון של העיר, הושלמו בידי מי שהיו שרי הפנים בממשלות נתניהו וברק, היינו לפני הקמתה של הממשלה בראשות שרון.

פרויקט "האי היווני"

22. לקראת סוף שנת 1998 ביקש אפל לקדם מיזם גרנדיוזי, שעניינו הקמת רשת של מרכזי תיירות ונופש במספר אתרים ברחבי העולם. האתר הראשון שבו קיווה לממש את רעיונו היה אי יווני קטן בים האגאי ושמו פטרוקלוס, ובמקביל ביקש לבדוק אפשרויות להקמת מרכז דומה גם בספרד. באמצעות החברה "צביון" שבשליטתו שכר אפל, החל מנובמבר 1998, את שירותיהם של בעלי מקצוע שונים, וסמוך לאחר מכן החל במשא-ומתן לרכישת האי מבעליו. לא אתעכב על פרטי התוכנית. די שאצייך כי

בהתאם לממצאי החקירה, ההשקעה שנדרשה לביצועה נאמדה בכ-16 מיליארד דולר. אך נראה שבהיותו של האי אתר ארכיאולוגי מוכרז, מאמציו של אפל לרוכשו ולקבל היתרים לפיתוחו כאתר נופש, נתקלו בקשיים. בתקווה שיעלה בידו להתגבר על הקשיים ביקש אפל ליצור קשר עם בכירים בממשל היווני. משגילה כי משלחת מטעם מפלגת השלטון ביוון בראשות תת שר החוץ היווני עומדת להגיע לישראל, על-פי הזמנתה של מפלגת העבודה, עלה בידי אפל (בתיוך איש הקשר שלו ביוון, נורמן שקולניק, ובעזרת שגריר ישראל באתונה) להביא לכך כי בעת שהותו בישראל ייפגש תת שר החוץ היווני גם עם שר החוץ שרון. ביום 12.1.1999 קיבל שרון במשרד החוץ את תת שר החוץ היווני, כשאליו נלווה גם שקולניק, ובאותו הערב התארכה המשלחת היוונית כולה (שזולת תת שר החוץ כללה עוד כארבעה-עשר אנשי ממשל וחברי פרלמנט וכן שמונה עיתונאים) בסעודת ערב בביתו של אפל. לסעודה זו הוזמנו ובאו גם שרון וגלעד. מקץ כשישה חודשים וחצי, ביום 28.7.1999, אירח אפל בביתו לסעודת ערב את ראש עיריית אתונה, שבא ארצה לפי הזמנת ראש עיריית ירושלים אהוד אולמרט. ונראה שגם לסעודה זו הזמין אפל את שרון (לעת הזאת ראש האופוזיציה) ואת גלעד, וכי השניים כיבדו את האירוע בנוכחותם. זמן לא רב לאחר מכן, ככל הנראה בנובמבר 1999, חדל אפל מניסיונותיו לקדם את פרויקט "האי היווני". נראה כי נואש, לפחות לפי שעה, מן הסיכוי לממש תוכנית ספציפית זו; אך מבלי לזנוח את תוכניתו לפתח פרויקטים תיירותיים במקומות אחרים ביוון או בספרד.

23. בהתאם להצעתו של אפל הצטרף גלעד, ככל הנראה במאוס 1999, לצוות פרויקט "האי היווני". חוזה לא נחתם עימו ותפקידו לא הוגדר במדויק. מקץ קרוב לשנה (בשיחותיו המוקלטות עם החוקר דוד ספקטור) סיפר גלעד על אודות היכרותו הקודמת עם אפל, עימו נועץ בנוגע לכמה פרויקטים של בנייה בתל-אביב, וקיים עימו גם קשרים אישיים. לדבריו הסכים להצטרף לפרויקט "האי היווני" באשר אפל הציע לו "סכום גבוה יחסית". ממה שמסר עלה, כי אפל הבטיח להעסיקו במשך חמש שנים בשכר חודשי בסך 7,500 דולר. כן הבטיח לשלם לו בונוס בסך 1.5 מיליון דולר עם קבלת ההיתרים לבנייה על האי, ובונוס נוסף בסך 1.5 מיליון דולר עם הפעלתו של מרכז התיירות. בנובמבר 1999 משהוסר הפרויקט מעל הפרק, הפסיק גלעד את עבודתו בשירותו של אפל. עד למועד זה לא שילם לו אפל דבר על חשבון שכרו, וגלעד התרשם שאפל מתחמק ממילוי הבטחותיו כלפיו. על רקע זה פנה לחוקר ספקטור וביקש את סיועו. לאחר משא-ומתן שארך שבועות אחדים נחתם הסכם בין אפל וחברה שבשליטתו לבין גלעד. הסכם זה הסדיר את יחסי הצדדים בגין השירותים שנתן גלעד לאפל בעבר, וכן את תנאי המשך העסקתו להבא במתן שירותי ייעוץ לפרויקטים תיירותיים ביוון או גם בספרד. בהסכם נקבע כי בגין שירותיו בעבר ישולם לגלעד שכר

בסך 400,000 דולר, ממנו תנוכה מקדמה בסך 100,000 דולר ששולמה לו לפני כריתת ההסכם, וכי בגין שירותיו בעתיד ישולם לו שכר בסך 20,000 דולר לחודש. כן הותנה, שעם קבלתו של היתר ראשון להקמתו של פרויקט תיירות, ביוון או בספרד, יהיה גלעד זכאי לבונוס בסך 1.5 מיליון דולר, וכי עם תחילת הפעלתו של פרויקט ראשון כזה ישולם לו בונוס נוסף בסך 1.5 מיליון דולר (בניכוי התשלומים החודשיים). בהסכם נקבע, כי תוקפו יהיה לחמש שנים, למפרע מיום 1.6.1999, תוך שלצדדים ניתנה ברירה להקדים ולבטלו במועדים מוסכמים. ביוני 2000 חידש גלעד את מתן שירותיו לאפל. הוא התמיד בכך עד לחודש יוני 2001, שבו החליט (על-פי הברירה שניתנה לו בהסכם) לפרוש מעבודתו. תמורת שירותיו שילם אפל לגלעד, על-פי המוסכם, בגין שירותיו בשנת 1999 סך 400,000 דולר, ובגין שנים-עשר חודשי שירותו האחרונים סכום בשקלים השווה ל-240,000 דולר.

24. היועץ המשפטי הניח, כי אפל הזמין את שרון לארוחות הערב שערך לכבוד המשלחת מיוון במטרה להרשים את אורחיו בטיב קשריו עם אישים בכירים במערכות השלטון. עם זאת, לא מצא יסוד לחשד כי שרון סייע לאפל באופן מעשי בקידום תוכניתו לרכישתו ופיתוחו של "האי היווני", או כי נענה להזמנותיו של אפל, בתמורה לשוחד. שרון אמר בחקירתו, כי אינו זוכר שהשתתף בארוחה שערך אפל לכבוד ראש עיריית אתונה, אך אישר כי הוזמן ובא לארוחה שערך אפל לכבוד חברי המשלחת היוונית ביום 12.1.1999. לדבריו, גם בעבר הוזמן ובא לאירועים שונים בביתו של אפל, ועל-כן לא ראה דבר יוצא-דופן בהזמנתו לארוחה עם האורחים מיוון. מן הראיות עלה כי שרון לא נטל כל חלק בדיון שקיים אפל עם חברי המשלחת היוונית על אודות "האי היווני". הוברר כי במהלך ארוחת הערב הראשונה בביתו של אפל עניינו של הפרויקט כלל לא הוזכר, וכי רק למחרת היום ביקר אפל במלונם של האורחים והציג לפניהם את תוכניתו. שרון לא הכחיש כי ידע על עניינו של אפל לרכוש את "האי היווני" במטרה להקים עליו אתר תיירות. עם זאת טען כי לא היה בקי בפרטי התוכנית, לא התבקש על-ידי אפל לסייע לו בקידומה ואף לא עשה כן.

היועץ המשפטי סבר, כי בחומר הראיות אין ראייה שבכוחה לסתור גרסה זו. הוא נתן דעתו לכך, כי חשדתו של שרון במעורבות בפרשת "האי היווני" התבססה, בין השאר, על שיחת טלפון שקיים עם אפל ביום 17.9.1999, בגדרה שאל שרון את בן-שיחו: "האי בידינו כבר?". היועץ המשפטי, שבחן את תוכן השיחה כולה, לא היה מוכן להסיק משאלה זו - שלטעמו הוצגה "בנימה צינית מבודחת" - כל מסקנה לחובתו של שרון. מן השיחה עלה, כי שרון התקשר עם אפל במטרה לברר עימו נושא פוליטי ("מה קורה בסיעת ש"ס?"), וכי היה זה אפל שהסיט את השיחה לענייני "האי היווני". מתגובותיו של שרון הסיק היועץ המשפטי, כי שרון ידע רק על עצם קיומו של הפרויקט, אך לא ידע מאומה מעבר לכך (אף לא היכן מצוי האי

שבו המדובר וכיצד מגיעים אליו) ובוודאי שלא היה בקי בקורות המשא-ומתן שניהל אפל לרכישתו.

היועץ המשפטי שקל את האפשרות, שבהיענותו להזמנת אפל, לארוחת הערב ביום 12.1.1999, ביקש שרון לגמול לאפל על הבטחתו לתמוך בו במסגרת הבחירות לקביעת מועמדי רשימת הליכוד שעתידות היו להתקיים ביום 8.2.1999. אך מסקנתו הייתה, כי על רקע מערכת היחסים האישיים רבת השנים שהתקיימה ביניהם, לא ניתן לסתור את גרסתו של שרון. כן לא מצא יסוד לכרוך את היענותו של שרון להזמנה בפרשת העסקתו של גלעד על-ידי אפל, שלפי הידוע החלה רק כחודשיים לאחר מכן (בחודש מארס 1999). גם את השתתפותו של שרון בארוחה שערך אפל לכבוד ראש עיריית אתונה ביום 28.7.1999, ששרון טען שכלל אינה זכורה לו, לא ראה היועץ המשפטי לייחס למניע פסול. שרון לא הכחיש, כי לעת הזאת אכן ידע שגלעד מועסק על-ידי אפל במה שהוגדר על-ידי "פרויקט תיירותי ביוון או בספרד". אך היועץ המשפטי קבע, כי על רקע קשריהם האישיים של שרון ואפל, לא ניתן (בהיעדר ראיה לכך) לבסס חשד כי שרון קישר בין ארוחת הערב לכבוד ראש עיריית אתונה, שגם בה כלל לא דובר על פרויקט "האי היווני", לבין העובדה שגלעד מועסק בפרויקט זה. מסקנת היועץ המשפטי הייתה, כי אין כל ראיות לביסוס החשד שהשתתפותו של שרון בארוחות באה כתמורה למתת כלשהי שקיבל מאפל בקשר עם פעולה הקשורה בתפקידו.

25. עיקר החשד נגד שרון, כי לקח שוחד מאפל, התמקד בהעסקתו של גלעד על-ידי אפל בפרויקט "האי היווני". היועץ המשפטי ציין, כי על-פי החשד הבטיח אפל והעניק לגלעד תנאים כספיים יוצאי-דופן, מבלי שגלעד נתן לו תמורה ממשית; וכי בהעסקתו של גלעד הייתה "מידה רבה של חריגות עד כדי פיקטיוויות", ובפועל היוותה העסקתו אמצעי לתשלום שוחד לשרון, תמורת סיועו לקידום האינטרסים העסקיים של אפל בפרויקט "האי היווני" וכן בקרקעות המושבים באזור לוד. היועץ המשפטי הניח, כי העסקת קרובו של עובד הציבור, על-ידי מי שנוזק לשירותיו של עובד הציבור במסגרת תפקידו, עשויה להיחשב כמתן שוחד; ובלבד שיוכח כי מעסיק קרובו של עובד הציבור התכוון להשיג בכך את רצונו הטוב של עובד הציבור לביצוע פעולה הקשורה בתפקידו, וכי עובד הציבור היה מודע לכוונה זו. על רקע הנחות אלו נדרש היועץ המשפטי לבדיקת השאלה, אם בין העסקתו של גלעד על-ידי אפל, לבין הסיוע לקידום עסקיו שאפל ציפה לקבל משרון, התקיימה זיקה המעידה שבין אפל לבין שרון התקיימו יחסי משחד-משוחד. את דבר קיומה של זיקה כזאת, ציין היועץ המשפטי, ניתן היה לבסס אילו הוכח כי העסקתו של גלעד אכן הייתה "חריגה עד כדי פיקטיוויות"

וכי שרון היה מודע לאינטרסים העסקיים של אפל ולכך שהעסקתו של גלעד נועדה להשגת סיועו לקידום.

אלא שבדיקת הראיות הביאה את היועץ המשפטי למסקנה, כי העסקתו של גלעד על-ידי אפל לא הייתה פיקטיווית. מעדויותיהם של מעורבים אחרים בפרויקט, ומן ההאזנה לשיחות הטלפון של אפל, עלה, כי בחודשים מארס עד אוקטובר 1999 מילא גלעד תפקיד ניהולי בכיר במסגרת הפרויקט; ריכז את עבודת הצוות השיווקי-פרסומי של הפרויקט והיה עסוק בעבודתו מבוקר עד ערב. בקרב נותני שירותים חיצוניים לפרויקט הייתה הערכה גבוהה מאוד לכישוריו ולהשקעתו בעבודה. בכמה משיחות הטלפון שקיים בתקופה האמורה, שנקלטו על-ידי המשטרה, ביטא אפל - באוזני גורמים שונים - שביעות-רצון רבה מאיכות שירותיו של גלעד והאמין כי יפיק מהם תועלת. השכר שהבטיח לגלעד אמנם היה גבוה מן המקובל, אך מן הראיות הוברר כי גם ליועצים ולנותני שירותים אחרים, שהועסקו על-ידי אפל בפרויקט בתקופה האמורה, שולמו סכומים גבוהים. ראיה לכך שהעסקתו של גלעד לא הייתה בהכרח קשורה לכוונת אפל להסתייע בשרון לקידום האינטרסים העסקיים שלו, מצא היועץ המשפטי בכמה נסיבות נוספות. כך, למשל, ציין, כי באף אחת משיחות הטלפון הרבות שאפל וגלעד קיימו ביניהם בתקופת העסקתו של גלעד, ואשר נקלטו על-ידי המשטרה, לא הזכיר איש משניהם את שרון כמי שנוגע להעסקתו, או לתנאי העסקתו, של גלעד. גם בשיחתו עם ספקטור, שהיה איש אמונם של שרון ושל גלעד, ואשר הוקלטה בידי ספקטור ללא ידיעתו של גלעד, נשמע גלעד כמי שעומד על זכותו לקבל את השכר שהובטח לו, ומדבריו לא עולה גם ברמז כי התקיים קשר בין תנאי השכר שהובטחו לו לבין היותו בנו של שרון. היועץ המשפטי ייחס משקל גם לעובדה, כי דווקא בחודשים הראשונים להעסקתו של גלעד - שבמהלכם שרון כיהן עדיין כשר - לא שילם אפל לגלעד סכום כלשהו על חשבון שכרו המובטח, ואילו על ההסכם בו התחייב להמשיך להעסיק את גלעד במשך מספר שנים נוספות חתם אפל בתקופה שבה כיהן שרון כחבר כנסת מן האופוזיציה.

26. פרק נפרד בהחלטת היועץ המשפטי הוקדש לבחינת השאלה, אם ועד כמה היה שרון מודע לאפשרות, כי בהבטחותיו לתמוך בו במסגרת מפלגת הליכוד ובהעסקתו של גלעד בתנאי שכר חריגים, התכוון אפל להטות את לבו לפעול במסגרת תפקידו לקידום האינטרסים שלו בקרקעות שבסביבת לוד ובפרויקט "האי היווני". בחקירתו טען שרון, כזכור, כי על עסקי הקרקעות של אפל לא ידע פרטים וכי מעולם לא דן עימו בעניינם. כן טען, שכל אשר ידע על אודות תנאי העסקתו של גלעד (כדבריו, ממה שגלעד עצמו סיפר לו) הוא, כי הובטח לו "שכר גבוה" וכי גלעד, כדרכו, לא נהג לשתפו בפרטים

הנוגעים לעיסוקו ולגובה שכרו. בהחלטתו ציין היועץ המשפטי, כי "התכחותו של שרון להיכרותו עם פרטי עסקיו וקרקעותיו של אפל באזור לוד... אינה מתיישבת, לכאורה, עם העובדה כי אלה הוצגו לו על-ידי מנהל המינהל (דרכסלר) בנובמבר 1998". עם זאת לא ראה לייחס משקל רב לטענת שרון כי לא ידע פרטים על האינטרסים העסקיים של אפל בקרקעות באזור לוד. זאת באשר "מדובר בהודעות שניתנו כ-5 שנים לאחר הפגישה עם דרכסלר, וקשה לסתור טענה מצד שרון שאין לצפות ממנו שיזכור לאחר זמן כה רב פרטים כאלה". נראה שלגוף העניין קיבל היועץ המשפטי את גרסת שרון, כי אף שידע שאפל הוא איש עסקים בתחום הנדל"ן, הוא לא הכיר את פרטי עסקיו והם לא עניינו אותו בפעילותו במסגרת תפקידו. דומה שהשיקול המרכזי שהנחה את היועץ המשפטי נבע מהערכתו, כי אין בנמצא ראיה שבכוחה לבסס את החשד, כי בין בהיותו השר הממונה על המינהל ובין בעת כהונתו כראש הממשלה, עשה שרון מעשה שמטרתו לקדם את האינטרסים העסקיים של אפל בקרקעות לוד.

לגרסת שרון, כי לא ידע פרטים על תנאי העסקתו של גלעד, נמצא חיזוק גם בראיות אחרות; בכלל זה בדברי שרון לאפל בשיחת טלפון שקיימו ביניהן. באותה שיחה, שהוקלטה על-ידי המשטרה, אמר אפל לשרון כי מעבודתו במסגרת הפרויקט עתיד גלעד להרוויח סכומי-כסף גדולים. אך גם הוא לא פירט במה המדובר. על-כל-פנים, משנשמט בסיס החשד כי העסקת גלעד הייתה פיקטיווית, לא מצא היועץ המשפטי בסיס להניח כי לשרון הייתה סיבה לחשוד כי אפל מעסיק את גלעד, לא מפני שהוא מעוניין בשירותיו, אלא במטרה לשחדו מתוך ציפייה להסתייע בקשריו עימו לקידום האינטרסים העסקיים שלו. גם מן העובדה שהכספים ששולמו לגלעד (כשנה לאחר תחילת העסקתו) הוכנסו לחשבון החברה "חוות השקמים", שנוהל בידי שני בניו של שרון אך גם לשרון הייתה גישה אליו, לא ניתן היה להסיק לחובת שרון כי ידע על אודות תנאי העסקתו של גלעד בשירותו של אפל, יותר משהודה כי ידע. מדבריו עלה, כי משהעביר את ניהול החברה לשני בניו, חדל להתעניין במצב חשבונה; ובחומר הראיות לא נמצאה ראיה לסתור את גרסתו.

טענות העותרים

27. באי-כוח העותרים חתרו לשכנענו כי החלטת היועץ המשפטי, שלא להגיש כתב-אישום נגד שרון וגלעד, נמנית עם אותם מקרים נדירים שבהם יראה בית-המשפט להתערב בהחלטה. טענה זו סמכו העותרים, בין היתר, על חוות-דעתה של פרקליטת המדינה, שלאחר בחינת כל חומר הראיות, בעזרת הפרקליטים הבכירים והמנוסים שסייעו לידה, הגיעה לכלל מסקנה, כי הראיות המצויות מבססות לכאורה היטב את החשדות שבעטיים הוחלט לחקור בטיב הקשרים ששרון וגלעד קיימו עם אפל. באחת

העתירות אף נטען, כי משהועמד היועץ המשפטי על הליך הבדיקה שקיים צוות הפרקליטים, ועל חוות-דעתה של פרקליטת המדינה שהתבססה על ממצאי הבדיקה האמורה, מן הראוי היה כי יאמץ את עמדתה של פרקליטת המדינה. מכך שהיועץ המשפטי לא עשה כן, אלא מינה צוות מקצועי חדש והטיל עליו לשוב ולבדוק את הראיות, נתבקשנו להסיק כי היועץ המשפטי ביקש להתחמק מנטילת האחריות הכרוכה בהגשת כתב-אישום נגד ראש ממשלה מכהן.

28. דין שתי הטענות להידחות. כעולה מן האסמכתאות שהבאתי לעיל, החלטה הנוגעת לשאלת דיות הראיות מבוססת על הערכה עובדתית ומשפטית, ולא מן הנמנע שגורמים מקצועיים שכישוריהם זהים יגבשו, לגבי אותו עניין, הערכות שונות. התפלגותן של דעות והערכות לא בהכרח גורעת ממשקלה של אף אחת מן הדעות וההערכות החלוקות. לרוב - כך, מכל מקום, ראוי שיהיה - מחלוקות בין פרקליטים ותובעים שונים מוצאות את פתרונן במסגרותיהן הפנימיות של רשויות התביעה. הפיכתן לנחלת הרבים אינה רצויה, בין היתר בשל החשש שהצגתן הפומבית של עמדות סותרות, תחת עמדה מוסדית אחידה ומגובשת, עלולה לפגוע באמון הציבור ברשויות התביעה. אך מכך שבענייננו הופר הסדר המקובל, והמחלוקת שבין היועץ המשפטי לבין פרקליטת המדינה פורסמה בראש בת-רבים, לא נובע, כלל ועיקר, שרק אחת מן ההערכות החלוקות מצויה במיתחם הסבירות בעוד שזולתה חורגת ממנו. אפשר גם אפשר שכל אחת משתי ההערכות היא הערכה סבירה וראויה כשלעצמה. כן לא נובע מקיומה של המחלוקת, שעל בית-המשפט לחרוג ממידותיו הרגילות ולבדוק בעצמו - משל נעשה "יועץ משפטי על" - את חומר הראיות גופו, לפרטיו ולפרטי-פרטיו. מן המסקנה שאליה הגענו, כי אין עילה מוצדקת להתערבותנו בהחלטת היועץ המשפטי, לא נובע כי חוות-דעתה של פרקליטת המדינה חורגת, לדעתנו, ממיתחם הסבירות. מסקנתנו האמורה מתייחסת אך ורק להחלטת היועץ המשפטי, שכנגדה הופנו העתירות.

הטענה השנייה, שביקשה להטיל דופי בכנות מניעיו של היועץ המשפטי, טוב היה לה אלמלא נטענה. מכל מקום, בטענה גופה אין ממש: הסמכות להגיש כתב-אישום נגד ראש הממשלה יוחדה - על-פי סעיף 17(ג) לחוק-יסוד: הממשלה - ליועץ המשפטי לבדו. ייחוד הסמכות מטיל על היועץ המשפטי אחריות אישית, ישירה וכבדה, לבדוק ולהיווכח בקיומה של עילה מוצדקת ומבוססת להגשת כתב-אישום נגד ראש הממשלה. בגדר אחריות זו מוטל עליו גם לבדוק ולהיווכח כי לחשד לביצוע עבירה בידי ראש הממשלה מצויות בידו ראיות מספיקות באופן שהגשת כתב-האישום תקים אפשרות סבירה להרשעה, על-פי המבחן שנקבע על-דעת רוב השופטים בפרשת יהב (ראו: דברי השופט גולדברג בעמ' 10). נמצא שבהקמת הצוות המקצועי, שיסייע לו

בבדיקת חומר הראיות, מילא היועץ המשפטי חובה הנגזרת מסמכותו ומאחריותו, ויש לדחות את הניסיון לייחס לו - בשל מהלכו הנכון והראוי - כי פעל ממניע פסול.

29. כבר הזכרתי את דברי היועץ המשפטי, כי החלטתו "התקבלה מתוך עמדה כי דין אחד לראש הממשלה ולאחד האדם לעניין מבחן דיות הראיות לשם העמדה לדין". באי-כוח העותרים ביקשונו להטיל ספק בהצהרת היועץ המשפטי כי בגיבוש החלטתו, אם יש די ראיות להגשת כתב-אישום נגד שרון, אכן נהג על-פי העיקרון שכל האזרחים שווים בפני החוק. אילו העמיד את הראיות במבחן האפשרות הסבירה להרשעה - טענו פרקליטי העותרים - קרוב להניח כי היה מחליט להגיש כתב-אישום. אלא שלדעתם ביסס היועץ המשפטי את בדיקתו על מבחן המחייב "ודאות קרובה" להרשעה בדין. בכך העלה את הרף הראייתי הנדרש להגשת כתב-אישום לרמה הנדרשת להרשעה בפלילים. בעשותו כן, טענו באי-כוח העותרים, מילט היועץ המשפטי את שרון מנשיאה באחריות לעבירה חמורה של לקיחת שוחד.

דינה של טענה זו להידחות. עיוני בכל החומר שהוגש לנו הניח את דעתי, כי בחינת הראיות על-ידי היועץ המשפטי התבססה על מבחן האפשרות הסבירה להרשעה. מבחן זה מורה, כי בבואו להחליט אם הראיות המצויות בידו מספיקות להגשת כתב-אישום, אין תובע יוצא ידי חובתו בבדיקת השאלה אם יש בראיות משום "ראיה לכאורה" לאשמת הנאשם, אלא עליו לבחון ולשקול אם הראיות מקימות אפשרות סבירה שבית-המשפט אכן ירשיע את הנאשם. הווי אומר: אין די שהתובע ייווכח שהראיות מבססות הסתברות סבירה שהנאשם ביצע את העבירה, אלא שעליו להיווכח בקיום הסתברות סבירה שבית-המשפט יקבע שהראיות מבססות את אשמת הנאשם מעבר לספק סביר. כדברי השופט גולדברג בפרשת יהב:

ההכרה בכך שבקביעת רף הראיות, יש בידי התובע לבחון את סבירות ההרשעה, עדיין איננה אומרת מתי יש לקבוע שאפשרות ההרשעה היא "סבירה".

עצם בחינת הסתברות ההרשעה פירושה התחקות גם אחר אופן החלטתו של בית-המשפט במשפט. היינו, הסתברות סבירה להרשעה אין פירושה רק הסתברות סבירה כי על-פי חומר הראיות אכן ביצע הנאשם את העבירה המיוחסת לו, אלא הסתברות סבירה שבית-המשפט יפסוק שאין כל ספק סביר שהנאשם אשם בביצוע העבירה (שם, בעמ' 12).

להלן הסביר השופט גולדברג, כי ההימנעות מהגשת כתב-אישום עשויה להתקבל כמוצדקת לא רק במקרים שבהם סבור התובע כי הראיות שבידו מקימות רק סיכוי קלוש

להרשעה, אלא שאף במצבים פחות קיצוניים אין לחייב תובע להגיש כתב-אישום, בניגוד להערכתו שהנאשם יזוכה. שכן, "הגשת כתב-אישום, אף שהתובע עצמו מעריך כי רב הסיכוי שהנאשם יזוכה על הסיכוי שהנאשם יורשע בדין, איננה מצב רצוי", באשר "תוצאותיו של ההליך הפלילי, גם אם אינו מסתיים בהרשעה, גורליות מכדי שייעשה 'ניסוי' בהגשת כתב-אישום". מכאן מסקנתו, כי "כתב-אישום אמור להיות מוגש באותם מקרים שבהם משוכנע התובע כי קיים סיכוי סביר להרשעה" (שם, שם).

30. נימוקיו של היועץ המשפטי עומדים במבחן זה. היועץ המשפטי לא התעלם מחומרת החשדות שהיוו נושא לחקירת המשטרה, וכן נתן את דעתו גם לחוות-דעתה של פרקליטת המדינה. אך בבוחנו את הראיות המצויות הגיע לכלל מסקנה כי הללו אינן מקימות אפשרות סבירה להרשעה. מסקנה זו סמך, בין היתר, על שני השיקולים המרכזיים הבאים: היעדר ראיה לכך ששרון אמנם סייע, הלכה למעשה, לקידום האינטרסים העסקיים של אפל; והיעדר ראיה מספקת לסתירת הסבריו של שרון, בדבר היקף מודעותו לעובדות ולנסיבות המחשדות, בין השאר על רקע יחסיו האישיים והפוליטיים הממושכים עם אפל.

אמנם נראה, כי בהערכת משקלן של ראיות נסיבתיות, העשויות להתפרש לחובה אך אפשר וניתן לפרשן גם לזכות, נהג היועץ המשפטי מידה של זהירות מוגברת. דומה שזהו גם המאפיין העיקרי, שבו נשנתה גישתו מגישתה של פרקליטת המדינה; מעשים והתבטאויות של שרון, שפרקליטת המדינה הייתה נכונה למצוא בהם ראיות מפלילות, נטה היועץ המשפטי ליישב עם תום לבו של שרון והיעדר מודעותו לאפשרות קיומו של פגם. דוגמה הממחישה היטב הבדל זה בין גישותיהם נעוצה בשאלת מודעותו של שרון לתנאי העסקתו של גלעד בפרויקט "האי היווני" ובשאלה אם יש בראיות המצויות כדי לבסס את החשד שהעסקתו של גלעד על-ידי אפל הייתה "פיקטיווית". מחוות-דעתה של פרקליטת המדינה עולה, כי אף היא הגיעה למסקנה "שאין ראיה ששרון ידע את פרטי העסקתו של גלעד", וכן "שאין בראיות כדי להוכיח את ידיעת שרון בדבר פיקטיביות החוזה בין אפל לבין גלעד וידיעתו לפרטי פרטים את הסכומים אותם קיבל גלעד ומועד נתינתם". אלא שבעוד שהיועץ המשפטי סבר, כי היעדר ראיה הקושרת את שרון לאיזה משני החשדות האמורים גורעת מסבירות האפשרות שבית-המשפט יחליט להרשיע את שרון, נותרה פרקליטת המדינה איתנה בעמדתה כי לביסוס אשמתו של שרון די במודעותו לטובות ההנאה הבאות שאפל העניק לו: "הבטחה של אפל לתמיכה פוליטית ולכך שבנו גלעד עתיד לעבוד אצל אפל תמורת שכר גבוה וכי הוא מועסק על ידו וירוויח כסף גדול, בלא שהיתה לו הכשרה

מקצועית בתחום רלבנטי ולמרות זאת הוא עשוי להתחיל להתעשר מהעסקתו על ידי אפל".

ביחס לנקודה אחת יש, לכאורה, מקום לתהות אם היועץ המשפטי לא הרחיק לכת לקולה בקבלו את גרסת שרון. שרון, כזכור, התכחש בחקירתו להיכרותו עם פרטי עסקיו וקרקעותיו של אפל באזור לוד וטען כי מעולם לא דן עימו בעניינים אלה. היועץ המשפטי מציין בהחלטתו, כי מן הראיות עלה בבירור, כי טיב האינטרסים של אפל בקרקעות באזור לוד נפרש לפני שרון, בנובמבר 1998, על-ידי דרכסלר. ולכך יש להוסיף, כי על האינטרסים של אפל בקרקעות באזור לוד הועמד שרון גם מפי אפל וחוטרי-ישי, בפגישה שהתקיימה במשרדו בשנת 1997, שבה שמע גם את טעמי התנגדותו של ברודו, מנהלו דאז של המינהל. והנה, אף שנוכח כי גרסת שרון בחקירה אינה עולה בקנה אחד עם עובדות אלו, סבר היועץ המשפטי, כי משחלפו כחמש שנים ממועדי האירועים ועד למועד שבו מסר שרון את הודעותיו בחקירה, יהיה קושי לסתור את טענתו ש"אין לצפות ממנו שיזכור לאחר זמן כה רב פרטים כאלה". דומה כי בהנחות מסוג זה מצאו באי-כוח העותרים בסיס לטענתם, כי החלטת היועץ המשפטי נושאת אופי של "כתב סניגוריה". ניתן אמנם לפקפק אם גם בבחינת עניינו של חשוד מן השורה רואה היה היועץ המשפטי לייחס משקל דומה להסברים שנתן החשוד במסגרת אמרותיו בחקירה, אף שהסבריו אינם מתיישבים עם עובדות שיש לגביהן ראיות ישירות. אך מכך בלבד אין להסיק שקביעת היועץ המשפטי, כי הראיות אינן מקימות אפשרות סבירה להרשעתו של שרון, חורגת ממיתחם הסבירות. נראה שאת מסקנתו האמורה ייסד היועץ המשפטי, בעיקרו-של-דבר, על היעדר ראיה מספקת לחשד ששרון פעל או ניסה לפעול במסגרת תפקידיו לקידום האינטרסים העסקיים של אפל, ואף לא לכך ששרון אמנם היה מודע (או חשד) כי אפל התכוון לשחדו.

31. בהקימו צוות מקצועי מיוחד, שעליו הוטל לשוב ולבדוק את חומר הראיות, גילה היועץ המשפטי את דעתו, כי בגיבוש הערכתו בדבר קיום אפשרות סבירה להרשעתו של שרון נדרשת מידת זהירות מיוחדת ומוגברת. בתפיסה זו לא נפל כל פגם. בנוקטו מידה מוגברת של זהירות במקרה הנדון נהג היועץ המשפטי על-פי הכלל הידוע, המחייב כל רשות מינהלית להתחשב, לקראת גיבוש החלטתה, בנסיבותיו המיוחדות של המקרה הנתון ובכל השיקולים הנוגעים לעניין. רכיב מרכזי בגיבושה של החלטה מינהלית הוא היקף המשאבים שמוטל על הרשות להשקיע, באופן סביר, במלאכת השקילה והבדיקה המתחייבות בנסיבות העניין למניעתה של החלטה מוטעית. כלל זה חל גם על היועץ המשפטי ועל כלל הגורמים המוסמכים במערכות האכיפה, שבגיבוש החלטותיהם, אם להורות על פתיחת חקירה או להגיש כתב-אישום במקרה

כלשהו, הריהם מצווים להתחשב, בין היתר, גם בהשלכות האפשריות שתהיינה לקבלתה של החלטה מוטעית (השוו: בג"ץ 3993/01 התנועה למען איכות השלטון נ' היועץ המשפטי לממשלה [לא פורסם] ודנג"ץ 7516/03 נמרודי נ' היועץ המשפטי לממשלה, תק-על 2004(1) 1142). ככל שלטעות בהחלטה, כאמור, עלולות להיות השלכות יותר רחבות, יידרש הגורם המחליט לקיומה של בדיקה מוקדמת יותר מפורטת ולמידות זהירות והקפדה מוגברות בגיבוש מסקנתו. אכן, גם להאשמתו המוטעית של אזרח מן השורה יש השלכות קשות: הגשת כתב-אישום, שבדיעבד מתברר כי לא היה מוצדק להגישו, פוגעת לא רק בפרט שהואשם לשווא, אלא גם בצדק כערך מושגי-חברתי. ברם, יש ולהגשת כתב-אישום נגד אזרח פלוני - אם בשל תפקידו ואם מסיבה אחרת - עלולה להיות השלכה משמעותית, לא רק על מצבו ומעמדו האישי של הנאשם, אלא גם על דרך התפתחותם של תהליכים שונים בחיי הציבור. גיבוש ההחלטה אם להעמידו לדין יחייב, מטבע הדברים, השקעה גדולה יותר בהליכי הבדיקה ומידה מוגברת של זהירות והקפדה (ראו: ז' סגל, "צללים מרחפים על שלטון החוק - עם פרשת בר-און ובעקבותיה", משפט וממשל ד 587, 645-647).

ודוק: אין המדובר ביישום סטנדרט ראייתי שונה מאשר במקרה "רגיל". אכן, אין צריך לומר, כי ראש ממשלה המבצע עבירה צריך ליתן את הדין על עבירתו; ודינו לעניין זה אינו יכול להיות שונה מדינו של "אחד האזרחים". בשאלה אם יש ראיות מספיקות להעמדתו לדין יש להחליט, כמו ביחס לכל אזרח, על-פי מבחן האפשרות הסבירה להרשעה. ואולם העמדתו לדין של ראש ממשלה תביא, קרוב להניח באורח מייד, לשינויים בסדרי השלטון במדינה, ולכך עלולה להיות השפעה דרמטית על המדיניות הנוהגת לפחות בחלק מתחומי העשייה הפוליטית והציבורית, וממילא גם על מצבם של אנשים רבים מקרב הציבור. מטעם זה נדרש היועץ המשפטי לנקיטת מהלכי בדיקה מיוחדים ולמידות של זהירות והקפדה מוגברות בגיבוש החלטתו. וכך, אכן, נהג היועץ המשפטי גם בפרשתנו.

32. בבחינת סבירות החלטתו של היועץ המשפטי לא העמדתי את נימוקיו ושיקוליו, ביחס לכל אחד מרכיבי החשד, אל מול נימוקיה ושיקוליה של פרקליטת המדינה. עם זאת נתתי את דעתי גם לנימוקיה ולשיקוליה. כפי שכבר ציינתי, ממסקנתנו כי אין עילה מוצדקת להתערבותנו בהחלטת היועץ המשפטי, לא נובע כי חוות-דעתה של פרקליטת המדינה חורגת ממיתחם הסבירות. אלא שההחלטה שהועמדה לביקורתנו היא החלטתו של היועץ המשפטי, ורק היא הצריכה את התייחסותנו הישירה.

כאן המקום להוסיף, כי מסיכום מכלול הראיות שצורף לחוות-דעתה של פרקליטת המדינה, ושבהסכמת העותרים נמסר לעיוננו בלבד, לא העלינו עובדות וראיות העשויות לחדש דבר מהותי ביחס לרכיבי התשתית העובדתית, שכל עיקריה פורטו, פרט היטב, הן בחוות-דעתה של פרקליטת המדינה והן בהחלטתו של היועץ המשפטי. אשוב ואטעים, כי המחלוקת בין היועץ המשפטי לבין פרקליטת המדינה אינה נובעת מהסתמכותם על עובדות שונות, אלא מהערכותיהם השונות ביחס לשאלה אם הנסיבות העובדתיות, שהראיות המצויות מעידות עליהן, מקימות אפשרות סבירה להרשעת ראש הממשלה בעבירה של לקיחת שוחד. אילו נוכחנו, כי העמדת סיכום מכלול הראיות (או חלק ממנו) לעיון באי-כוח העותרים הייתה מאפשרת להם להעלות נימוקים נוספים לביסוס עמדתם, קרוב להניח כי היינו מורים על הגילוי הנדרש. אך לא אלה הם פני הדברים, ובהיעדר סיכוי נראה לעין שגילוי החומר, או חלקו, יעמיד את העותרים על פרט עובדתי מהותי חדש, אינני רואה מקום להורות על כך.

הערות משלימות

33. פירטתי את נימוקיי למסקנה שאליה הגענו, ברוב דעות, כי אין מקום להתערבותנו בהחלטת היועץ המשפטי להעמדת שרון לדין בעבירה של לקיחת שוחד. במסקנתנו האמורה אין משום נקיטת עמדה בדבר צדקת האשמתו של אפל במתן שוחד לשרון. משפטו של אפל עודנו תלוי ועומד. חזקה על בית-המשפט שלפניו הואשם, כי בשאלת אשמתו בעבירה האמורה יכריע על יסוד הראיות שתובאנה לפניו; ואין להסיק מהכרעתנו בעתירות שלפנינו כל מסקנה גבי ההכרעה הראויה בשאלת אשמתו של אפל.

34. כפי שכבר הזכרתי, בשתיים מן העתירות שלפנינו נתבקשנו להורות ליועץ המשפטי להאשים את שרון - בנוסף או לחלופין - בעבירת מרמה והפרת אמונים. בהחלטת היועץ המשפטי לא נכללה התייחסות ישירה לשאלה אם להאשמתו של שרון בעבירה האמורה הונחה בחקירה תשתית מספקת. אך מהערתו, כי לנוכח יחסו האישיים והפוליטיים עם אפל היה שרון מיטיב לעשות אילו נמנע מלטפל, בגדר תפקידו כשר התשתיות (בשנת 1997), בענייניה של חברת "מגדל הזוהר", ניתן להיווכח כי דבר ניגוד האינטרסים שבו פעל שרון לא נעלם מעיניו של היועץ המשפטי. אלא שהוא סבר, כי "התנהגות זו אינה עולה כדי עבירה פלילית". מן העיון במכלול שיקוליו ונימוקיו של היועץ המשפטי עולה כי הוא התרשם מתום-לבו של שרון; ועל רקע התרשמותו האמורה אינני סבור כי יהיה זה ראוי או מועיל להתערב בהחלטתו במתן צו שיורה לו לשוב ולבדוק את עמדתו ביחס להעמדתו לדין של שרון בעבירת מרמה והפרת אמונים.

35. מסקנתנו כי אין מקום להתערב בהחלטת היועץ המשפטי, שלא להעמיד לדין את שרון, פוטרת אותי מן הצורך להידרש לסבירות החלטתו שלא להעמיד לדין את גלעד. בכל הזמנים הרלוואנטיים לפרשתנו היה גלעד אדם פרטי ולא "עובד הציבור". השאלה אם ההחלטה שלא להאשימו עומדת במבחן הסבירות עשויה הייתה להתעורר רק אילו הגענו למסקנה כי יש להתערב בהחלטה לסגור את התיק נגד שרון; אך לנוכח המסקנה שאליה הגענו, אין השאלה מתעוררת.

הערות שוליים

36. בשולי מחלוקתם של היועץ המשפטי ופרקליטת המדינה, בשאלת דיות הראיות להאשמתם של שרון וגלעד, אבקש להוסיף שתי הערות. הללו אינן דרושות להכרעה אך אפשר ויש בהן משום לקח מועיל לעתיד לבוא.

ההערה הראשונה נוגעת לשלב האחרון של הליך הבדיקה. כאמור, בהקמת צוות מקצועי שיסייע לו בבדיקת חומר הראיות פעל היועץ המשפטי כראוי ועל-פי המתחייב מסמכותו הייחודית, להחליט אם להגיש כתב-אישום נגד ראש הממשלה, ומן האחריות המיוחדת הכרוכה בהפעלת סמכותו האמורה. שאלה יותר מורכבת היא אם במה שנעשה לאחר שהיועץ המשפטי הועמד על ממצאי בדיקתו של הצוות המקצועי - שהגיע למסקנות שונות לחלוטין ממסקנותיה של פרקליטת המדינה וצוות הפרקליטים שסייע לידה - נעשה די לבירור שורשי המחלוקת. בהחלטת היועץ המשפטי נאמר, כי בטרם גיבש את מסקנתו הסופית, בדבר סגירת תיק החקירה, קיים דיונים בפורום רחב שכלל הן את הצוות המקצועי שסייע לידו והן את פרקליטת המדינה ואת צוות הפרקליטים שסייע לידה. כן צוין, כי בדיונים משותפים אלה הוצגה לפניו, בצורה מסודרת, המלצת צוות הפרקליטים ולובנו הסוגיות הראייתיות והמשפטיות שהתיק מעורר. כשלעצמי הריני סבור, כי משנוכח בגודל הפער שבין העמדות, היה היועץ המשפטי מיטיב לעשות לוא חזר והטיל את מלאכת הבדיקה של חומר הראיות על צוות מעורב הכולל את בכירי המשתתפים בשני הצוותים המקוריים. דומה שהטלת הבדיקה על גוף מקצועי מעורב הייתה מקדמת את הסיכוי לצמצום המחלוקת ואולי אף הייתה מובילה לגיבושה של המלצה מוסכמת אחת.

37. ההערה השנייה מתייחסת לעניין גילוי דבר קיומם, במסגרת החלטות היועץ המשפטי, של ניירות-עבודה פנימיים שהוכנו על-ידי פרקליטות המדינה לקראת מתן ההחלטה. כבר הזכרתי כי להודעה מטעם היועץ המשפטי, שנמסרה בתגובה לעתירות, צורפו העתקים מחוות-דעתה של פרקליטת המדינה (מיום 28.3.2004) ומטיוטת כתב-האישום שצורפה לחוות-דעתה. בהודעה הוסבר, כי אף שהמדובר בניירות-עבודה

פנימיים, שעל-פי הדין לא חלה על היועץ המשפטי חובה לגלותם, ואף שלפי פסק-דינו של בית-משפט זה בע"א 7759/01 (פרשת הארץ) יכול לצאת ידי חובה בפרסום תמציתם בלבד, הרי שבנסיבות העניין מצא היועץ המשפטי לנכון לצרף לתגובה מטעמו את חוות-דעתה המלאה של פרקליטת המדינה וכן את טיוטת כתב-האישום. בכך, למעשה, מילא היועץ המשפטי אחר המבוקש, בנושא זה, במסגרת העתירות. ואכן, משדבר קיומן של חוות-הדעת וטיוטת כתב-האישום נחשפו על-ידי היועץ המשפטי במסגרת החלטתו, שוב לא יכול לנהוג אחרת. יתר-על-כן: משהוברר, כי לחוות-דעתה של פרקליטת המדינה צורך מסמך נוסף, שבחוות-דעתה תואר כ"סיכום פרקליטות מרכז ובו מכלול הראיות עליהן מתבססת עמדתנו", הועמד היועץ המשפטי בפני דרישת העותרים לחשוף לפניהם גם מסמך נוסף זה. הצעת באי-כוחו לפנינו, להגיש מסמך זה לעיוננו בלבד, תוך הסכמה לתנאי שהציגו העותרים, כי לאחר שנעיין במסמך זה יהיה בידינו לשקול אם להעמידו, כולו או מקצתו, גם לעיונם, קידמה הסדר מאוזן: לעותרים נקרתה ההזדמנות להעמיד לעיוננו גם את סיכום הראיות, ואילו היועץ המשפטי נחלץ מן הסיכון שחיובו לגלות לעותרים גם מסמך זה - שפרקליטת המדינה ציינה בחוות-דעתה, כי עמדתה סומכת על הראיות שפורטו בו - יוביל לסחף של דרישות לגילוי מסמכים נוספים.

מסופקני אם בנסיבות פרשתנו היה בידי היועץ המשפטי להימנע מלהתייחס בהחלטתו למחלוקת שנתגלעה בינו לבין פרקליטת המדינה בשאלת דיות הראיות. כן אינני שולל את האפשרות שבמקרים שיש בהם עניין לכלל הציבור (שענייננו בוודאי נמנה עימם) ימצא היועץ המשפטי לכלול בהחלטתו נתונים על אודות המהלכים שקדמו לקבלת החלטתו, לרבות דבר קיומם של חילוקי-דעות בין גורמים שונים ברשויות התביעה. אך אלה אינם אלא חריגים, שכן ככלל גם היועץ המשפטי רשאי להסתמך על הוראת סעיף 9(ב)(4) לחוק חופש המידע, התשנ"ח-1998, הפוטר רשות ציבורית ממסירת מידע, בדבר דיונים פנימיים והתייעצויות בין עובדיה ובדבר חוות-דעת שניתנו לצורך קבלת החלטה. להסרת ספק אוסיף, כי פסק-דיננו בפרשת הארץ, בו חייבנו את היועץ המשפטי לפרסם השלמה לחוות-דעת קודמו, בגדרה יפרט את הנימוקים שעליהם סמכה פרקליטת המדינה את עמדתה החולקת בפרשה שנודעה בציבור כ"פרשת נתניהו-עמדי", ניתן על רקע נסיבותיו המיוחדות של המקרה הנזכר; ואין להסיק מפסק-דיננו האמור כי הוא נועד לכרסם בחיסיון העומד ליועץ המשפטי, בהתאם לסעיף 9(ב)(4) הנ"ל, מפני חשיפת תוכנם של דיונים פנימיים.

בשולי חוות-דעתו של השופט חשין

38. לאחר כתיבת נימוקיי קיבלתי את חוות-דעתו של חברי, השופט חשין. חברי מפקפק אם חקרנו ודרשנו בפרשתנו כדי מיצוי חובתנו על-פי דין, קודם שבאנו אל המסקנה שהעתיירות אינן מקימות עילה מוצדקת להתערבותנו בהחלטת היועץ המשפטי. ראשית, לנוכח גובה הסכומים שאפל שילם לגלעד, ש"שרון ידע עליהם ולו באורח כללי בלבד", בעוד שבאשר לפעילותו של גלעד "לא ראינו כל דבר של-ממש ולא שמענו פרטים מה שירותים בפועל ביצע עבור אפל". ושנית, מן הטעם "כי משלא ניתן לעותרים לעיין בסיכום פרקליטות המרכז נפגעה זכותם לדו-קרב הוגן עם היועץ המשפטי". משני טעמים מצטברים אלה גורס חברי, כי יש לגלות לעותרים את סיכום הראיות שהוכן בפרקליטות המרכז וכן לזכותם בצו-על-תנאי כעתירותיהם.

39. דעתי, בכל הכבוד, היא, כי הליך הבדיקה שקיימנו בפרשה שלפנינו היה יותר מעמיק ומפורט ממה שככלל בידי בית-משפט זה לקיים במסגרת ביקורתו הרגילה על החלטת היועץ המשפטי בנושא דיות הראיות להגשת כתב-אישום. אמנם נזכרנו שלא להסיג את גבולו של היועץ המשפטי - לבל ניעשה מעין "יועץ משפטי על" - אך, בנתון למגבלה זו, הרחקנו לכת מן המקובל בבדיקת התשתית העובדתית שהונחה לפני היועץ המשפטי ועל רקעה של בדיקה זו בחנו, אחד לאחד, את השיקולים שעל יסודם החליט היועץ המשפטי כי הראיות המצויות אינן מקימות אפשרות סבירה להרשעתו של שרון בלקיחת שוחד. בנסיבות אלו אינני רואה לא טעם ולא תועלת בהוצאת צו-על-תנאי. חיטוט נוסף בפרטי-פרטיהן של העובדות איננו עשוי, לדעתי, להובילנו למסקנה כי במקרה הנדון קיימת עילה מוצדקת להתערבותנו בהחלטת היועץ המשפטי. אך חיטוט כזה יִסְטָה אותנו מאמת המידה המקובלת לביקורת החלטותיו של היועץ המשפטי, בנושאי העמדה לדין בכלל ובנושא דיות הראיות להעמדה לדין בפרט. זהו מהלך שלדידי ראוי להיזהר מפניו.

אחד הטעמים המרכזיים, שלדעת השופט חשין מצדיקים הוצאת צו-על-תנאי, נעוץ בהנחתו כי נסיבות העסקתו של גלעד על-ידי אפל לא נתבררו עד תום. הנני נכון להצטרף להנחתו האמורה של חברי, אך אינני סבור כי הוצאת צו-על-תנאי עשויה להעשיר אותנו בפרטים עובדתיים נוספים שבכוחם לבסס את החשד - שהיועץ המשפטי לא מצא ראיה מספקת לביסוסו - כי שרון היה מודע לכך כי הסכומים הגבוהים שאפל שילם לגלעד נועדו לשחדו; לא-כל-שכן, כי בעצמו נהנה מכספים אלה, במישרין או בעקיפין, בידיעה כי המדובר במתת פסולה שניתנה לו על-ידי אפל בקשר לתפקידו כעובד הציבור.

40. השופט חשין סבור, כי אם נעמיד לעיון העותרים את סיכום הראיות שהוכן על-ידי פרקליטות מחוז המרכז, אפשר ויעלה בידיהם להאיר את עינינו גבי נסתרות שנעלמו מהן; שהלוא "אין חקר לתבונת סניגור מוכשר, ואין לנחש כיצד יכול היה לנצל את החומר הנמצא לפניו". יתר-על-כן: לדידו, קמה לעותרים זכות לעיין בסיכום הראיות, ועל-כן יש להעמידו לעיונם, למעט (כדבריו) "12 העמודים הראשונים ועוד קטעים אחדים, זעיר-שם זעיר-שם". טעמו הראשון לכך הוא, כי "בצירוף הסיכום של פרקליטות המרכז לחוות-דעתה, עשתה פרקליטת המדינה אותו סיכום להיותו חלק בלתי נפרד מחוות-דעתה", ועל-כן, "משצירף היועץ המשפטי לתגובתו לבית-המשפט העתק חוות-דעתה של פרקליטת המדינה, שומה היה עליו לצרף גם את מצורפי חוות-הדעת במקורה, קרא, את סיכום פרקליטות המרכז". בטעמו השני חולק חברי על דעתו, כי אין בו בסיכום הראיות כדי להוסיף דבר מהותי לחוות-דעתה של פרקליטת המדינה, שהלוא "חוות-דעתה של פרקליטת המדינה מחזיקה 53 עמודים ועוד 7 עמודים כנספח, ואילו סיכום פרקליטות המרכז מחזיק 96 עמודים", וכן - ובכך, כמדומה, העיקר - באשר "לא זו בלבד שיש בו בסיכום פרקליטות המרכז פרטים רבים שאין בחוות-הדעת, אלא שהדברים הכתובים בסיכום יש בהם כדי לעבות ולחזק ביקר את מסקנות חוות-דעתה של פרקליטת המדינה".

אין בידי להסכים שלעותרים קמה זכות לעיין בסיכום הראיות. נראה שגם העותרים היטיבו להבין, כי זכות כזאת אינה עומדת להם; שאלמלא כן, חזקה עליהם שלא היו מתרצים להסכים להצעת באי-כוח היועץ המשפטי, שהסיכום יועמד לעיוננו בלבד וכי רק אם נמצא טעם המצדיק זאת נוכל לשקול אם להעמידו, כולו או חלקו, גם לעיונם. הגיונו של הסדר דיוני זה נלמד מתוכו: סיכום הראיות - כשמו כן הוא - סיכום תוכנו של הראיות שנאספו בחקירה, ולא מן הנמנע שגילוי של סיכום הראיות היה גורר אחריו דרישה (בין מצד העותרים ובין מצד מעוניינים אחרים) לגילוי של הראיות הגולמיות גופן. יתר-על-כן: ההסדר הדיוני שאליו הגיעו בעלי-הדין מחייב גם אותנו. אילו קבענו, כעצת חברי, כי לעותרים קמה זכות לעיין בסיכום הראיות, היינו חורגים מגדר ההסכמה שהציבו לפנינו בעלי-הדין.

41. נותר טעמו העיקרי של חברי להצדקת הגילוי, והוא כי סיכום הראיות כולל פרטים רבים שאינם נזכרים בחוות-דעתה של פרקליטת המדינה, ואם נורה להעמידו לרשות העותרים, אפשר ויעלה בידי באי-כוחם להפיק ממנו, ומבין שורותיו, את מה שפרקליטים היודעים את מלאכתם יודעים להפיק מחומר ראיות. אינני חולק, כי סיכום הראיות כולל פרטים רבים שאינם נזכרים בחוות-דעתה של פרקליטת המדינה; וחזקה שחברי יסכים, שאילו ביקשנו לעיין גם בחומר הראיות הגולמי, חזקה שהיינו מגלים

שהוא כולל פרטים רבים אשר לא נזכרו אף בסיכום הראיות. אך ברמת הפירוט של סיכום הראיות אין כדי להצדיק את גילוייו של המסמך. לא ריבויים של פרטים הוא הנותן, אלא קיומן של עובדות וראיות העשויות לחדש דבר מהותי ביחס לרכיביה של התשתית העובדתית, שעליה ייסד היועץ המשפטי את החלטתו. בעיוני בסיכום הראיות לא עלה בידי לגלות עובדות וראיות כאלה.

42. סיכומם של דברים הוא, אפוא, כי דין העתירות להידחות.

המשנה לנשיא

הנשיא א' ברק:
אני מסכים.

ה נ ש י א

השופט י' טירקל:
אני מסכים.

ש ו פ ט

השופט א' ריבלין:
אני מסכים.

ש ו פ ט

השופטת א' פרוקצ'יה:
אני מסכימה.

ש ו פ ט ת

השופט א' א' לוי:

אני מסכים.

ט 9 1 ט

השופט מ' חשין:

אין זה מעשה שבכל יום שחבר ממשלה נחקר במשטרה כחשוד בביצוע של עבירות פליליות חמורות. ואם חבר ממשלה כך, ראש הממשלה לא-כל-שכן. ראש הממשלה אריאל שרון (שרון), נחקר כך במשטרה, אלא שבעניינו נתגלעו חילוקי-דעות חריפים בין פרקליטת המדינה וצוות פרקליטים שלידה לבין היועץ המשפטי לממשלה וצוות פרקליטים שלידו: ראשונים סברו כי נאספו אל תיק המשטרה ראיות ראיות ובעלות עוצמה להעמדתו של שרון לדין בעבירה של לקיחת שוחד, ואילו אחרונים סברו כי לא נמצאה תשתית ראיות מספקת וראויה להעמדתו של שרון לדין בעבירה של לקיחת שוחד. ומתוך שהיועץ המשפטי לממשלה - הוא לבדו - בעל הסמכות להעמיד ראש ממשלה לדין, הוחלט לסגור את התיק נגד שרון. מכאן העתירות שלפנינו, ועתירות העותרים היא כי נוקה והיועץ המשפטי יעמיד את שרון לדין בעבירה של לקיחת שוחד.

2. הלכה היא עימנו משכבר הימים: אך לעיתים נדירות וחריגות יתערב בית-משפט - קרא: בית-המשפט הגבוה לצדק - בהחלטתו של היועץ המשפטי להעמיד לדין, או שלא להעמיד לדין, את פלוני. ואם כך על דרך הכלל, לא-כל-שכן מקום שהמדובר הוא בקיומן או בהיעדרן של ראיות לביצועה של עבירה ולקיומו של סיכוי סביר שבית-משפט ישוכנע ברמה של למעלה מספק סביר באשמתו של נאשם. הנושא באחריות ראוי לו אף שיחזיק בסמכות; והוא, כמובן, אם החלטתו של בעל הסמכות לא חרגה ביקור ממיתחם שיקול הדעת.

3. בענייננו-שלנו נוכחים בזירה שני יסודות נוספים, ובהיערמם של השניים זה על-גבי זה מעמיקים ומעצימים הם את עקרון אי-ההתערבות. יסוד אחד נסוב על אישיותו של הנחקר, הלא הוא ראש הממשלה אכן, בבחינת ההלכה בעירומה - ככתבה וכלשונה בספר - דין ראש הממשלה כדין אחד-העם. גם לעניינו של ראש ממשלה גם לעניינו של אחד-העם תפוש אותה נוסחה עצמה: לא יוגש כתב אישום נגד פלוני אלא אם נתקיימה הסתברות סבירה כי משיעמוד לדין יימצא לו לבית-משפט - מעבר לספק סביר - שפלוני עבר אותה העבירה שעליה מבקשים להעמידו לדין. ואולם רק שוטה

שבעולם לא יבין ולא ידע כי בעניינו של ראש הממשלה חייב הוא בעל הסמכות - ובדין חייב הוא - להיזהר בִּיקָר. השלכות-הרוחב הנדרשות מאליהן עם העמדתו של ראש הממשלה לדין, עלולות להיות כה מרחיקות לכת, כה מסעירות, כה גורפות, שידו של בעל הסמכות תרעד עד שיחליט לחתום על כתב אישום נגד ראש ממשלה.

היסוד השני עניינו בבעל הסמכות לחתום על כתב אישום נגד ראש הממשלה. דין הוא בישראל - כהוראת סעיף 17(ג) לחוק-יסוד:הממשלה (תשס"א-2001) - כי כתב אישום נגד ראש הממשלה יוגש לבית-משפט בידי היועץ המשפטי לממשלה. היועץ המשפטי לממשלה - הוא בעל הסמכות, הוא ואין בילתו. הוריה זו שבחוק יסוד: הממשלה יש בה כדי להדגיש את כובד האחריות הרובץ על כתפיו של היועץ המשפטי לעת החלטה אם יעמיד ראש ממשלה לדין פלילי, ומוסיפה היא ומעצימה את מעמד החתימה על כתב אישום נגד ראש ממשלה. היועץ המשפטי הוא האחראי, הוא הערב, ומידיו יבקשו דין. הפקדת האחריות בידיו של היועץ המשפטי - ובידיו בלבד - מדגישה ומעמיקה את הסובייקטיוויזציה של שיקול הדעת, וכמו מעצמה מגבילה ומצרה היא את תחום התערבותו של בית-המשפט בהחלטתו של היועץ המשפטי.

4. הנה-כי-כן, מעבר מזה מתייצבת סמכותו של היועץ המשפטי להחליט על העמדתו של ראש הממשלה לדין; מעבר מזה מתייצבת סמכותו של בית-המשפט להתערב בהחלטה; ובין שתי אלו הסמכויות מתקיים מעין שיווי-מישקל. שיווי-מישקל זה ניתן לדמותו לשיווי-מישקל שהמהלך במרומים על חבל נזהר בו - ללא מנוח - כל העת. שיווי-מישקל הוא הנדרש לשמירה רצופה, נזקק הוא לטיפוח, צריך הוא בדיקה וטיפול שיגרתיים לעיתים תכופות. על הלכה זו בכללותה עומד חברי המישנה לנשיא השופט מצא, ולא נוסף על דבריו.

5. קראתי הלכה ונזכרתי מעשה. היה זה בשכבר הימים, שבעל-סמכות בפרקליטות המדינה החליט שלא להעמיד לדין פלילי איש-דת עובד ציבור שנחשד בביצועה של עבירה חמורה. אכן, נאספו אל תיק המשטרה ראיות מספיקות להעמדה לדין לו היה מדובר באדם אחר, אלא שבעל-הסמכות סבר כי לעניינו של איש-דת אין להסתפק בראיות רגילות; כי בשל מעמדו המיוחד של אותו איש-דת, ומפאת הנזק המידי שייגרם לו אם יועמד לדין, נדרשות ראיות בנות עוצמה מיוחדת להעמדה לדין. הרשות המקומית שאותו איש-דת עשה בתחומיה כעובד ציבור רגזה על ההחלטה ועתרה לבג"ץ לביטולה ולהעמדתו של איש-הדת לדין. ואני, פרח-פרקליטים בפרקליטות, הושמתי להגן על ההחלטה שלא להעמיד את איש-הדת לדין. הופעתי לפני מותב בראשותו של השופט יואל זוסמן ובהשתתפות השופט חיים כהן, והבאתי לפני

בית-המשפט כל אסמכתאות שלענין - מצפון ומדרום מקדם ומיָם - להוכיח ולהיווכח כי אַל-לו לבית-המשפט לשבת על כיסאה של התביעה הכללית וחלילה לו כי יתן את שיקול דעתו תחת שיקול דעתה. פנה אלי השופט חיים כהן - זאת אזכור עד יבוא יום - ושאלני בנימה רכה ואוהדת: ההלכה היא, אפוא, כי בית-המשפט לא יתן את-שיקול דעתו תחת שיקול דעתה של התביעה? נכון, אדוני, השבתי. ואדוני סבור כי הלכה זו הלכה טובה וראויה היא? כן, אדוני, עניתי. ואדוני היה מבקש כי הלכה זו תישאר על מכונה ולא תשתנה? בוודאי, אדוני, הסכמתי. גם אני סבור כן, הוסיף השופט כהן; ועתה, אפוא, ייועץ אדוני במי ששלחו אלינו ויודיענו אם לא יהיה זה ראוי שהחלטה תשונה ואיש-הדת יעמוד לדין. וכך היה. ההחלטה נהפכה על פיה ואיש-הדת עמד לדין. כך, אפשר, ניצלה ההלכה מפירות שעלול היה לבוא עליה. הנה כי-כן, ההלכה שעניינה אי-התערבות בית-המשפט בהחלטה להעמיד לדין - או שלא להעמיד לדין - על מכונה תעמוד, אלא שגַדַע כי יש להיזהר בה כל העת, כי יש להשגיח עליה, כי יש לעשות כדי לשמור עליה אך גם להישמר מפניה.

6. כשאני לעצמי, ספק מנקר בי אם עשינו בענייננו כל שנדרשים אנו לעשות על-פי דין. דווקא משום שנושא העמדתו של אדם לדין - לא כל-שכן אם אותו אדם הוא ראש הממשלה, וקל וחומר בנושא דיוֹתָן של ראיות - ניתן לשיקולו של היועץ המשפטי; דווקא משום שהתערבותנו בהחלטת היועץ המשפטי התערבות מצומצמת היא בממדיה ובעמקותה; דווקא משום כל אלה חובה היא המוטלת עלינו למצות את המעט הניתן לנו. וחוששני כי לא מיצינו את שהוטל עלינו למצותו.

7. פרקליטת המדינה הגישה ליועץ המשפטי חוות-דעת ובה המלצה להעמיד לדין את שרון בעבירה של לקיחת שוחד. לחוות הדעת צורפו מיסמכים אחדים ובהם מיסמך שכותרתו היא "סיכום פרקליטות מרכז ובו מיכלול הראיות עליהם מתבססת עמדתנו". כפי שתיאר חברי המישנה לנשיא בחוות-דעתו (בפיסקאות 7 ו-8), צירף היועץ המשפטי לתגובתו לבג"ץ את חוות דעתה של פרקליטת המדינה אך נמנע מַגְלוֹת את מיסמך סיכום פרקליטות מרכז. העותרים ביקשו לעיין במיסמך זה אף-הוא, אך היועץ המשפטי סירב לבקשה. לאחר טיעון קצר לפנינו הסכימו נציגי היועץ המשפטי למסור לעיון בית-המשפט בלבד אותו סיכום שערכה פרקליטות מחוז המרכז, וקיבלנו את הסיכום על-יסוד הבנה והסכמה של באי-כוח כל בעלי הדין כי נוכל להורות על העמדתו של אותו סיכום, כולו או מיקצתו, לעיון העותרים אף-הם. עיינו באותו מיסמך סיכום, ולדברי חברי המישנה לנשיא (בפיסקה 32 לחוות-דעתו) "לא העלינו [מתוך אותו סיכום] עובדות וראיות העשויות לחדש דבר מהותי ביחס לרכיבי התשתית העובדתית, שכל עיקריה פורטו, פרט היטב, הן בחוות-דעתה של פרקליטת המדינה והן

בהחלטתו של היועץ המשפטי". וכך: "[בהיעדר סיכוי נראה לעין שגילוי החומר, או חלקו יעמיד את העותרים על פרט עובדתי מהותי חדש, אינני רואה מקום להורות על [גילוי לעותרים]. אני חולק על דברי חברי.

8. כאמור, צירפה פרקליטת המדינה לחוות דעתה ליועץ המשפטי - כחלק בלתי נפרד מחוות הדעת - סיכום ראיות שערכה פרקליטות מחוז המרכז. בפיסקה 7 לחוות-דעתה מדווחת פרקליטת המדינה כי בהתייעצויות שנערכו בפרקליטות המדינה "גובשה עמדה... פה אחד, לפיה יש די בראיות שנאספו כדי להעמיד לדין את שרון בגין לקיחת שוחד מאפל ביחד עם גלעד." וממשיכה הפרקליטה וכך היא כותבת:

הדברים הובאו לידיעתך בפירוט בישיבה שקיימת בלשכתך ביום 17.3.04 בה הוצגו עיקרי הדברים. סוכם שהדברים יועלו על הכתב. מצ"ב סיכום פרקליטות מרכז ובו פרוט מכלול הראיות עליהן מתבססת עמדתנו, חוות-דעת ובה עיקרי עמדתנו כפי שתפורט להלן וכן טיוטת כתב אישום כפי שהוכנה על-ידי המחוז בלווי שלנו.

פירוש: סיכום פרקליטות המרכז נתמזג בחוות-דעתה של פרקליטת המדינה והשניים הפכו אחד. כך גם נאמר בתגובתו של היועץ המשפטי לעתירות שהוגשו לבית-המשפט. ובלשון התגובה:

ביום 28 במרץ 2004, נמסרה ליועץ המשפטי לממשלה, לבקשתו, חוות-דעת של פרקליטת המדינה. בחוות-דעת זו המליצה פרקליטת המדינה להעמיד לדין את שרון בגין עבירה של לקיחת שוחד מאפל. לחוות הדעת צורפו טיוטת כתב אישום, וכן מסמך סיכום חומר הראיות שהוכן על-ידי פרקליטות מחוז מרכז.

דעתי היא, כי בצירוף הסיכום של פרקליטות המרכז לחוות-דעתה, עשתה פרקליטת המדינה אותו סיכום להיותו חלק בלתי נפרד מחוות-דעתה. חוות-הדעת והסיכום היו לאחדים שניהם מיקשה אחת. ומה תוספת שלחוק פלוני - חוק היא, כן הוא סיכום פרקליטות מרכז שנמסך בחוות דעתה של פרקליטת המדינה והפך להיותו חלק מחוות הדעת. וכך, משצירף היועץ המשפטי לתגובתו לבית-המשפט העתק חוות-דעתה של פרקליטת המדינה, שומה היה עליו לצרף גם את מצורפי חוות-הדעת במקורה, קרא, את סיכום פרקליטות המרכז. אכן, המצרף לתגובתו לבית-המשפט מיסמך פלוני, מתחייב הוא, על פי טבעם של דברים, לצרף אותו מיסמך בשלמותו; אין הוא יוצא ידי חובתו בצירוף חלקו של אותו מיסמך. הדברים פשוטים ואין הם נצרכים לא לפירוש ולא

להסבר. וכך, משחדל היועץ המשפטי ובתחילה לא צירף לתגובתו את סיכום פרקליטות המרכז, שומה היה עליו לעשות לצירוף הסיכום לאחר-מכן. העותרים רשאים היו לעיין במיסמך (בכפופות להסתייגות שלהלן) כזכותם על-פי דין ומחובת הצדק (ex debito justitiae).

9. ועוד חולק אני על סברתו של חברי המישנה לנשיא, כי אין בו בסיכום פרקליטות המרכז כדי להוסיף דבר מהותי לחוות-דעתה של פרקליטת המדינה. חוות-דעתה של פרקליטת המדינה מחזיקה 53 עמודים ועוד 7 עמודים כנספח, ואילו סיכום פרקליטות המרכז מחזיק 96 עמודים. לא זו בלבד שיש בו בסיכום פרקליטות המרכז פרטים רבים שאין בחוות-הדעת, אלא שהדברים הכתובים בסיכום יש בהם כדי לעבות ולחזק בִּתְרָא את מסקנות חוות-דעתה של פרקליטת המדינה. נזכור כי פרקליטת המדינה תקעה יתירותיה באותו סיכום, ובחוות-דעתה לא כללה אלא את עיקריו. עיון באותו סיכום יכול היה להיות לעזר רב לפרקליט היודע לקרוא בשורות וביניהן, וכאימרתו הבלתי-נשכחת של השופט אולשן בע"פ 35/50 מלכה נ' היועץ המשפטי לממשלת ישראל, פ"ד ד 429, 433: "אין חקר לתבונת סניגור מוכשר, ואין לנחש כיצד יכול היה לנצל את החומר הנמצא לפניו". העותרים זכאים היו אפוא לקבל לעיונם אותו סיכום פרקליטות כנגזר מזכותם להשמיע טיעוניהם במלואם. ההלכה של "יישמע הצד האחר" חלה על העותרים במלואה, לכל אורכה, רוחבה ועומקה.

10. משאמרתי דברים שאמרתי, אבקש לסייגם במעט. באותו סיכום פרקליטות המרכז יש חלק (12 העמודים הראשונים ועוד קטעים אחדים, זעיר-שם זעיר-שם) שלא הייתי מעמיד לרשות העותרים. כך באשר לעמודים ולקטעים אלה - לא כך באשר ליתרת הסיכום. אחזור אפוא ואומר, כי משלא ניתן לעותרים לעיין בסיכום פרקליטות המרכז, נפגעה - לדעתי - זכותם לדו-קרב הוגן עם היועץ המשפטי.

11. אשר לגופם של דברים, צר לי אך גם בעניין זה מתקשה אני להסכים לדעת חברי. העובדות מדברות בעד עצמן. גלעד שרון, בנו של אריאל שרון, קיבל מאפל סכומי עתק ואליהם נצטרפו התחייבויות לתשלום סכומי כסף דמיוניים. כך קיבל גלעד מאפל סכום של כ-640,000 דולר, ובנוסף להם התחייבות לתשלום בונוס בסך 1.5 מיליון דולר עם קבלת היתרים לבנות על האי היווני, ולתשלום בונוס בסך 1.5 מיליון דולר עם הפעלתו של מרכז התיירות על האי. סכומי כסף ענקיים אלה ניתנו לאדם שלא היה לו כל ניסיון קודם בעיסוק שנתבקש לעסוק בו, וכיודענו כי יש בארץ מאות של מי שסיימו לימודי כלכלה ומינהל עסקים, מיקצתם אף בהצטיינות.

12. כותב היועץ המשפטי בחוות דעתו, כי סכומי הכסף ששולמו לגלעד "הם אכן סכומים גבוהים, וכך גם הבונוסים שנקבעו בהסכם, אף שלא הגיעו לידי מימוש" - ואני אוסיף: "סכומים גבוהים" הם בלשון המעטה - אלא שהשכר היה שכר סביר בנסיבות העניין, הואיל ו"גם מועסקים ונותני שירותים אחרים בפרוייקט זכו לשכר גבוה, והיו צפויים גם לבונוסים". במקום אחר מוסיף היועץ המשפטי ומדבר על "התשלומים ששולמו לגורמים אחרים בפרוייקט". הנמקה זו אינה מקובלת עלי. לא שמענו כי אפל היה פזרן כספים לתיאבון, ונתקשיתי להבין מה עניינם של יועצים אחרים לענייניו של גלעד. כשאני לעצמי, דומני כי ההשוואה בין שכרו של גלעד לבין שכרם של יועצים ועוזרים אחרים אינה כלל לעניין, שהרי איננו יודעים מה היו כישוריהם של אותם יועצים ועוזרים ומה היה מעמדם בשוק העבודה; ענייניו הוא בכישורים של גלעד ובשאלה אם כישוריו-שלו הצדיקו את השכר העצום ששולם לו. בכישוריו ובניסיונו של גלעד דיברנו לעיל והמסקנה מכל אלה נדרשת מאליה.

13. ועוד. היועץ המשפטי מנסה להצדיק בחוות דעתו את "הסכומים הגבוהים" שקיבל גלעד מאפל, ולענין זה מונה הוא גורמים אחרים שיש בהם כדי להסביר את חריגותם של אותם סכומים. בין השאר מתאר הוא את פרוייקט האי היווני כ"פרוייקט גרנדיזוי (ויש אומרים מגאלומני)", ומזכיר הוא כי ההשקעה המתוכננת באי היתה של כ-16 מיליארד דולר. "מדובר היה בפרוייקט מתוכנן בהיקף עצום של מיליארדי דולרים, שהיה אמור להכניס לאפל רווחים עצומים" (ההדגשה במקור - מ' ח'). לשון אחר: היקפו האדיר של הפרוייקט כמו יש בו כדי להסביר - אף להצדיק - תשלום סכומי כסף גבוהים לגלעד. נתקשיתי להבין הסבר זה לשכר ששולם לגלעד. הדברים הם, כך נראה לי, בבחינת איפכא מסתברא; והרי ככל שהפרוייקט יקר יותר כן רב והולך הסיכון הכרוך בו; וככל שהסיכון רב והולך, כן יבקש המשקיע להיזהר בהילוכו, וממילא יעסיק את בעלי המקצוע הטובים והמעולים ביותר. דומני, לכאורה, שענייניו אינו עומד במבחן זה.

14. אשר לפעילותו של גלעד הלכה למעשה, שמענו עליה דברים כלליים על-פה אך לא ראינו כל דבר של-ממש ולא שמענו פרטים מה שירותים בפועל ביצע עבור אפל. סכומי הכסף האדירים שולמו לגלעד לתקופה של כשנה וחצי, והמתבונן מן הצד יכול היה לצפות כי יראה בעיניו, ישמע באוזניו ויבין בליבו דברים נוספים על דברי שבח גרידא שגלעד זכה להם. שרון לא ידע אמנם אלא שבנו מקבל "שכר גבוה", אך זאת הוא ידע.

15. בצרפי עתה את נושא סיכום פקליטות המרכז לסכומי הכסף הגדולים ששולמו לגלעד - ואשר שרון ידע עליהם ולו באורח כללי בלבד - סבורני שראוי היה כי נִנְקָה את העותרים בצו על-תנאי כבקשתם. ואדגיש: לא אמרתי - אף לא אומר - כי גירסתם של העותרים הוכחה לבית-המשפט, כולה או מיקצתה. לא אמרתי - אף לא אומר - כי גלעד לא זכה בכספים ובהתחייבויות שקיבל עבור עבודה של ממש; כי זיכה את אפל תמורת אותם כספים והתחייבויות ב-quid pro quo ראוי והגון. כל שאני אומר עתה אינו אלא זה, שהנושא ראוי לעיון מעמיק לאחר הוצאתו של צו על-תנאי. אין זה ראוי כי נדחה את העתירות מעל פנינו בשלב הדיונים הראשון. לו נשמעה דעתי אפוא כי אז גילינו לעותרים את סיכום פרקליטות המרכז (למעט העמודים והקטעים האמורים בפסקה 10 לעיל) וזיכינו אותם בצו על-תנאי כעתירותיהם.

אחר הדברים האלה

16. קראתי את תגובת חברי המישנה לנשיא על חוות-דעתי ("בשולי חוות-דעתו של השופט חשין"). קראתי, עיינתי, שניתי. ואני על עומדי אעמוד.

ש ו פ ט

הוחלט, ברוב דעות, כאמור בפסק-דינו של המשנה לנשיא.

ניתן היום, ב' באלול תשס"ד (19.8.04).

ש ו פ ט

ש ו פ ט

המשנה לנשיא

ה נ ש י א

ש ו פ ט

ש ו פ ט ת

ש ו פ ט